

Leeswijzer

Met dit jaarverslag legt de Koninklijke Bibliotheek (KB) verantwoording af over het in 2015 gevoerde beleid en de behaalde resultaten. Het jaarverslag is bedoeld voor de Nederlandse overheid, in het bijzonder het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Daarnaast wil de KB haar collega-instellingen en het publiek informeren over de activiteiten van de Nederlandse nationale bibliotheek. In dat kader zal medio 2016 tevens een (online) publieksversie van het jaarverslag verschijnen.

Het jaarverslag bestaat uit drie delen. Deel I bevat het jaarverslag met de beleidsmatige verantwoording, waarin de KB aan de hand van de strategische prioriteiten verslag doet van het eerste jaar van de beleidsperiode 2015-2018. Hieronder valt tevens de cijfermatige verantwoording van kernactiviteiten van de KB (prestatie-indicatoren). In deel II staat de financiële verantwoording centraal met de integrale jaarrekening en de accountantsverklaring. De bijlagen zijn opgenomen in deel III.

Het jaarverslag is digitaal beschikbaar via de KB-website, zowel in het Nederlands als in het Engels: www.kb.nl/verslag2015.

Omslag: Boven Kamers. Ontwerp en uitgave Moon Brouwer 2012 in samenwerking met Gerard J. Boer en prof. dr. Harry B.M. Uijlings. Lasertechniek vervaardigd door Ingrid Siliakus. Gebonden door Benjamin Elbel. Verworven in 2015. Foto Beeldstudio KB

Inhoudsopgave

Woord vooraf dr. E.J.B. Knibbeler • 4

Verslag Algemeen Bestuurscollege • 5

Bestuur en organisatie • 7

Organogram • 8

Vereniging Vrienden • 9

Deel I

Jaarverslag

1. Wettelijke taken • 11

2. Missie en visie • 11

3. Beleidsverantwoording • 12

3.1 Nationale digitale bibliotheek • 13

3.2 Nationale en internationale samenwerking • 20

Stelseltaken Openbare bibliotheken (Wsob taken) • 21

Duurzame toegang • 24

Nationale en internationale samenwerking en onderzoek • 24

3.3 Randvoorwaarden en transitie • 25

4. Organisatie en bedrijfsvoering • 26

4.1 Continuïteitsparagraaf • 29

4.2 Kwaliteitszorg en klachtenafhandeling • 34

5. Prestatie-indicatoren • 35

5.1 KB-indicatoren 2015-2018: toelichting en evaluatie • 35

5.2 Personeelsopbouw en -ontwikkeling • 41

Deel II

Jaarrekening

6. Jaarrekening • 45

6.1 Balans per 31 december 2015 • 45

6.2 Staat van baten en lasten 2015 • 46

6.3 Kasstroomoverzicht 2015 • 47

6.4 Toelichting op de jaarrekening • 48

6.5 Toelichting op de balans • 50

6.6 Toelichting op de staat van baten en lasten • 56

6.7 Accountantsverklaring • 64

Deel III

Bijlagen

A. KB in de pers • 69

B. Bijzondere aanwinsten • 75

C. (Inter)nationale samenwerking • 77

D. Afkortingen • 82

Woord vooraf

In het ruim 200-jarige bestaan van de KB is 2015 beslist een turbulent jaar geweest. Was de kerntaak van de KB de afgelopen decennia primair gelegen in het verzamelen, ontsluiten en duurzaam bewaren van alle publicaties in en over Nederland en speelde de KB een centrale rol in de wetenschappelijke informatievoorziening, met ingang van 2015 is daar een aantal taken bijgekomen ten behoeve van de openbare bibliotheken door de inwerkingtreding van de Wet stelseltaken openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob). De belangrijkste daarvan zijn het in stand houden van de landelijke digitale bibliotheek, het aansturen van het netwerk van openbare bibliotheken en het verzorgen van de bibliotheekvoorziening voor personen met een leesbeperking. Hiermee heeft het begrip Nationale bibliotheek van Nederland een nieuwe en volwaardige lading gekregen.

Door de integratie van de voorheen zelfstandige organisaties Sector Instituut Openbare bibliotheken (SIOB), Stichting Bibliotheek.nl (BNL) en de Digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren (DBNL) kreeg de KB samen met ca. 100 nieuwe medewerkers en bijna 150 externe krachten ook andere werkwijzen en nieuwe expertise in huis. Dit alles betekende veel, zowel voor de organisatie als voor de medewerkers zelf. De echte integratie moest in januari 2015 nog helemaal beginnen: het creëren van één gezamenlijke, nieuwe KB. En, ten slotte, kreeg het perspectief van de klant – of eindgebruiker – met de start van het nieuwe beleidsplan een steeds belangrijker rol, nu naast de ruim één miljoen bestaande eindgebruikers ook de (digitale) leden van de openbare bibliotheken en de anderhalf miljoen gebruikers van de DBNL tot de directe doelgroepen van de KB gingen behoren. Het turbulente jaar 2015 stond in de KB dan ook in het teken van zowel continuïteit van alle dienstverlening en bedrijfsvoering, als van wederzijdse kennismaking, het onderzoeken van de mogelijkheden van inhoudelijke synergie en vernieuwing van werkprocessen en organisatiecultuur.

Het jaar 2015 markeerde tevens de start van de beleidsperiode 2015-2018, met een nieuw beleidsplan 'De kracht van het netwerk', dat de oude en nieuwe taken combineert en waar mogelijk integreert. Het beschrijft de prioriteiten en stappen die de KB in de komende jaren op inhoudelijk en organisatorisch terrein gaat zetten.

Op bestuurlijk en managementniveau hebben verschillende (personeels)wisselingen plaatsgevonden. Het Algemeen Bestuurscollege (ABC) kent sinds 1 november 2015 een nieuwe voorzitter: mr. T.H.J. Joustra. Hij volgde mr. drs. L.C. Brinkman op, die deze post elf jaar heeft bekleed. De samenstelling van het directieteam is gewijzigd door de vervulling van enkele vacatures op het niveau van sectorhoofd. Tot slot, en dat vervult mij met trots, schrijf ik dit voorwoord voor het eerst in de hoedanigheid van Algemeen Directeur.

De verbreding van het wettelijke kader en de bijbehorende regelgeving heeft door de uitbreiding van taken, middelen en verantwoordelijkheden vanzelfsprekend grote invloed op de bedrijfsvoering en de (sturing op) werkprocessen. Op dat gebied zijn in het afgelopen jaar stappen gezet en hier wordt in de komende jaren verder aan gewerkt. Tegelijkertijd loopt er een meerjarig transitieprogramma, waarin met betrokkenheid van medewerkers op alle niveaus wordt gewerkt aan een gemeenschappelijke organisatiecultuur met een gezamenlijke stijl van werken en leiderschap.

Dankzij de enorme inzet van alle medewerkers is in het afgelopen jaar al veel bereikt op het vlak van dienstverlening, samenwerking en het uitzetten van de route naar realisatie van de nationale digitale bibliotheek. Natuurlijk staan we nog voor grote uitdagingen en is er veel te doen voordat er daadwerkelijk geoogst kan worden. Het in de organisatie aanwezige potentieel, de mooie basis voor goed, structureel contact met onze partners en de solide financiële positie van de KB maken dat ik de nabije toekomst vol vertrouwen tegemoet zie.

Dr. E.J.B. Knibbeler, Algemeen Directeur

Verlag Algemeen Bestuurscollege

De bevoegdheid tot regeling en bestuur van de KB berust bij het Algemeen Bestuurscollege (ABC), waarvan de leden worden benoemd door de minister van OCW voor een periode van vijf jaar. Het ABC bestond in 2015 uit vier leden.

In de samenstelling van het ABC zijn in het verslagjaar wijzigingen opgetreden. Mr. T.H.J. Joustra is per 1 november 2015 benoemd als voorzitter en volgde mr. drs. L.C. Brinkman op. Dr. K. Veling trad toe als toehoorder, vooruitlopend op zijn benoeming als lid van het ABC per 1 januari 2016.

Na het vertrek van drs. J.S.M. Savenije als Algemeen Directeur is dr. E.J.B. Knibbeler per 1 januari 2015 aangesteld als wrnd. Algemeen Directeur. Met ingang van 1 juli 2015 is zij definitief benoemd.

Als gevolg van de inwerkingtreding van de Wsob per 1 januari 2015, de daarmee samenhangende wijzigingen in de WHW en het van kracht worden van de Kaderwet ZBO voor de KB is het *Bestuursreglement* op onderdelen aangepast. Het nieuwe reglement is goedgekeurd door de staatssecretaris van OCW en op 28 mei 2015 gepubliceerd in de Staatscourant.

Taakuitvoering ABC

Op 16 april en op 29 oktober 2015 heeft bestuurlijk overleg plaatsgevonden met OCW over de implementatie van de Wsob, waarbij onder meer de regierol van de KB in het bibliotheeknetwerk en de ontwikkeling van een nationale bibliotheekpas in relatie tot het digitaal lidmaatschap aan de orde kwamen. Tijdens het bestuurlijk overleg op 29 oktober is gesproken over de stand van zaken rond de verkenning van Ton Brandenburg en Job Cohen. Tevens bevestigden de aanwezigen in te stemmen met het door de KB voorgestelde tarief van € 42 voor een digitaal lidmaatschap per 1 januari 2016. Dit tarief is vervolgens door de minister van OCW vastgesteld.

Het ABC heeft in 2015 zes keer plenair vergaderd. De samenwerking binnen het college verloopt goed. Dit geldt ook voor het ABC en de directie van de KB. Er is voldoende afstand tussen het ABC en de directie om het college in staat te stellen zijn bestuurlijke taken op de juiste wijze uit te voeren.

Naast de formele voorbereidingen in 2014 rond de integratie van de taken van SIOB en BNL in de KB, waar het ABC nauw bij betrokken is geweest, is ook de onderbrenging van de DBNL per 1 januari 2015 geëffectueerd.

De auditcommissie van het ABC, bestaande uit L. Jongasma en W. van der Stelt, richt zich op Financiën, Planning & Control in brede zin en op ICT-zaken voor zover die betrekking hebben op de administratieve organisatie en de interne beheersing. Een Reglement Auditcommissie *Algemeen Bestuurscollege Koninklijke Bibliotheek* is door het ABC vastgesteld op 29 oktober 2015. De auditcommissie is in 2015 drie keer bijeen gekomen. De jaarrekeningen van de KB en van de stichting DBNL zijn vastgesteld in de aprilvergadering 2015 van het ABC. De vaststelling van de jaarrekeningen SIOB en BNL viel nog onder verantwoordelijkheid van de desbetreffende besturen.

Het ABC is verantwoordelijk voor benoeming van leden van de Adviescommissie Archieven en Bijzondere Collecties in het kader van *Metamorfoze*, het nationale programma voor het behoud van het papieren erfgoed. Deze commissie adviseert de KB over de uitvoering van het conserveringsbeleid. Ten behoeve van het

ationale programma *Metamorfoze* is een nieuwe Financieringsregeling Archieven en Collecties ter versnelling en verbetering van de procedure vastgesteld, evenals het *Reglement Metamorfoze Onderzoek*.

In het voorjaar van 2015 is het Subsidierglement 2015 KB door het ABC vastgesteld en formeel goedgekeurd door de staatssecretaris van OCW. Op 29 oktober heeft het ABC de notitie *Tarieven voor het gebruik van de digitale bibliotheek* vastgesteld. Deze zijn na goedkeuring door de minister van OCW bekendgemaakt.

In vervolg op de wens van het ABC om tijdig betrokken te worden bij de inhoudelijke invulling van strategische onderwerpen, zoals opgenomen in het beleidsplan 2015-2018, zijn er gedurende het jaar presentaties gehouden door medewerkers. Onderwerpen waren onder andere het KB Dienstenplan, de doelarchitectuur en plateauontwikkeling van de IT-infrastructuur, beide in ontwikkeling, en Digital Humanities. Het Rijksvastgoedbedrijf heeft voor het ABC een presentatie verzorgd over de voorbereiding van de renovatie van het KB-gebouw. Een businessplan, dat tevens helderheid moet geven over de scope van het project, werd in 2015 voorbereid. In 2016 volgt een belangrijke besluitvormingsfase.

Veel aandacht is ten slotte in het afgelopen jaar uitgegaan naar de voorbereiding van een bestuurlijke fusie met museum Meermannno.

Het Algemeen Bestuurscollege heeft er alle vertrouwen in dat de directie in staat is om voortvarend en in goed overleg met alle betrokkenen uitvoering te geven aan de ambitieuze doelen die de KB zich stelt in het beleidsplan 2015-2018.

Mr. T.H.J. Joustra (voorzitter)
Mr. drs. L. Jongsma
Prof. dr. F.M.G. de Jong
W. van der Stelt
Dr. K. Veling

Bestuur en organisatie

De vestigingsplaats van de Koninklijke Bibliotheek is Den Haag. De KB kent een geschiedenis van ruim 200 jaar en is 1798 opgericht als nationale bibliotheek. Sinds 1993 is de KB een zelfstandig bestuursorgaan (ZBO), gefinancierd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). Met ingang van 1 januari 2015 zijn, naast de Wet op het Hoger Onderwijs (WHW), de Wet Stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) en de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen van kracht geworden.

De bevoegdheid tot regeling en bestuur van de KB berust bij het Algemeen Bestuurscollege (ABC). De taken en bevoegdheden van het ABC zijn vastgelegd in het *Bestuursreglement van de Koninklijke Bibliotheek*. Als gevolg van de verbreding van het wettelijke kader is het *Bestuursreglement* herzien. Het ABC heeft de herziene versie vastgesteld op 9 december 2014. Na goedkeuring door de staatssecretaris van OCW is het op 28 mei 2015 in de Staatscourant gepubliceerd.

Binnen het kader van het door het Algemeen Bestuurscollege vastgestelde beleid berust de dagelijkse leiding van de KB bij de Algemeen Directeur, die verantwoording verschuldigd is aan het ABC. De Algemeen Directeur vormt samen met de sectorhoofden het directieteam van de KB. Het hoofd van de sector Innovatie & Ontwikkeling is tevens plaatsvervangend Algemeen Directeur. De taken en bevoegdheden van de leden van het directieteam zijn vastgelegd in het *Directiestatuut*, vastgesteld op 20 oktober 2010 en nog geldend in 2015.

Samenstelling Algemeen Bestuurscollege in 2015

Mr. drs. L.C. Brinkman (voorzitter, afgetreden per 1 november 2015)

Mr. T.H.J. Joustra (voorzitter, 1^e termijn tot 1 november 2019)

Mr. drs. L. Jongsma (2^e termijn, tot 1 november 2017)

Prof. dr. F.M.G. de Jong (2^e termijn, tot 1 november 2019)

W. van der Stelt (1^e termijn, tot 1 juli 2019)

Samenstelling directieteam in 2015

Algemeen Directeur: dr. E.J.B. Knibbeler (wrnd. sinds 1 januari 2015; benoemd per 1 juli 2015)

Sectorhoofd Innovatie & Ontwikkeling, plv. Algemeen Directeur: H.J. Jansen (afgetreden per 1 november 2015); ir. M.J. van den Berg (benoemd per 1 november 2015)

Sectorhoofd Marketing & Diensten: dr. H. Balk-Pennington de Jongh (wrnd. sinds 1 januari 2015; benoemd per 1 september 2015)

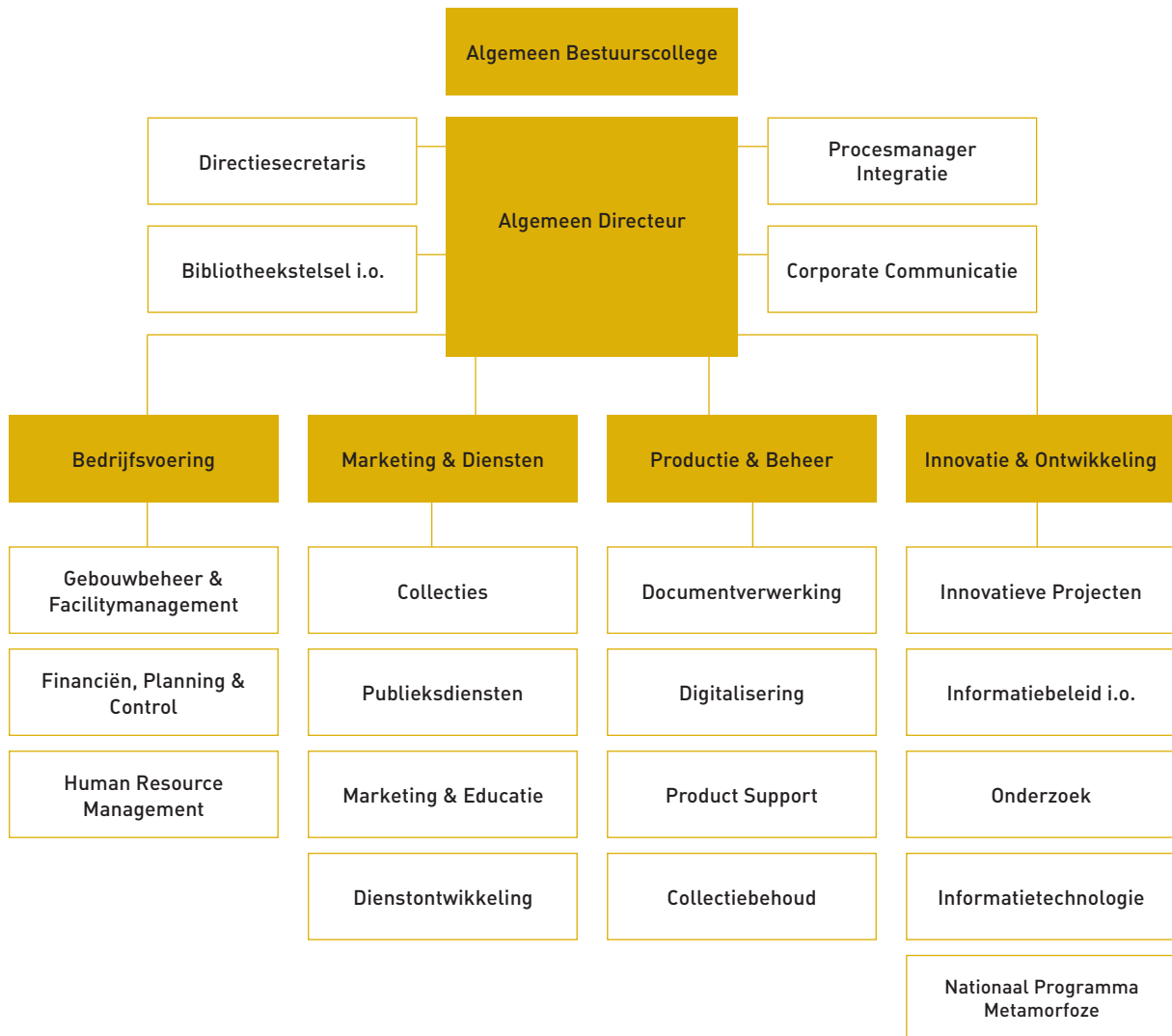
Sectorhoofd Productie & Beheer: drs. M. Rasch

Sectorhoofd Bedrijfsvoering: dr. E.S. van Eijck van Heslinga

Samenhangend met de inwerkingtreding van de Wsob en de integratie van het Sector Instituut Openbare Bibliotheken (SIOB), Stichting Bibliotheek.nl (BNL) en de Digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren (DBNL) in de KB is in 2015 een lichte organisatiewijziging doorgevoerd, waarbij twee afdelingen en twee teams in oprichting werden gecreëerd binnen de bestaande organisatiestructuur. Het voorstel daartoe is in 2014 voorbereid en vastgesteld in overleg met de betrokken bestuurders na advies door de Ondernemingsraad van de KB en de Personeelsvertegenwoordigingen van de desbetreffende organisaties. De hoofdstructuur van de KB in vier sectoren is intact gebleven. Deze sectoren zijn ingedeeld naar werkprocessen, waarbij zoveel mogelijk gelijksoortige processen in eenzelfde sector zijn ondergebracht. De sectorhoofden zijn verantwoordelijk voor de inzet van middelen en personeel binnen hun sector.

Richtinggevend voor de periode 2015-2018 is het beleidsplan 'De kracht van het netwerk' met de daarin beschreven strategische prioriteiten en voornemens.

Organogram

De Vereniging Vrienden van de Koninklijke Bibliotheek is in 1938 opgericht en heeft een nauwe band met de KB en haar collecties. De Vereniging draagt geregeld bij in de aankoop van belangrijk Nederlands cultureel erfgoed, waarvoor het reguliere aanschafbudget niet toereikend is. De KB organiseert op haar beurt diverse activiteiten voor de Vrienden, waardoor de leden nauw betrokken blijven bij de KB.

Aanwinsten

In 2015 zijn, mede dankzij de steun van de Vrienden, twee bijzondere collecties aangeschaft. Een unieke collectie na-middeleeuwse handschriften rond de achttiende-eeuwse Nederlandse filosoof François Hemsterhuis (1721-1790). De 'Bataafse Socrates' wordt in het algemeen gezien als de belangrijkste Nederlandse filosoof na Spinoza. De verzameling bevat verloren gewaande tekeningen, brieven en handschriften van Hemsterhuis zelf en van mensen uit zijn directe omgeving, zoals zijn 'muze' Amalia Gallitzin, de vrouw van de Russische gezant in Den Haag. Deze aankoop met 15 bijzondere boekbanden, 100 bladen met tekeningen en handschriften en ca. 150 gedrukte werken vormt een prachtige aanvulling op de Hemsterhuiscollectie die al in het bezit was van de KB.

Daarnaast is de papierhistorische collectie verrijkt met een verzameling originele riemkappen, watermerkpapieren, papiermonsters en papiermonsterboeken uit de vijftiende tot de negentiende eeuw.

Activiteiten

Er waren in 2015 diverse activiteiten voor de Vrienden, om nieuwe Vrienden te werven en als blijk van waardering voor de huidige Vrienden. Aansluitend op de algemene ledenvergadering trakteerde de heer Gispén de Vrienden op een tot de verbeelding sprekende presentatie over de mythologische ijsvogel en werden verschillende aanwinsten getoond, die eerder met hulp van de Vrienden zijn aangeschaft.

De Leidse Hortus botanicus is de oudste botanische tuin in Nederland en bestond in 2015 425 jaar. De Vrienden kregen de mogelijkheid om op 19 september 2015 zowel de levende collectie van de Hortus te bezoeken als de tentoonstelling De Groene Schatkamer in de Universitaire Bibliotheken Leiden. De excursie werd druk bezocht.

De Vrienden zijn verder voor diverse lezingen en evenementen uitgenodigd, zoals de opening van de tentoonstelling Aan Tafel! en de lezing van KB-fellow Els Stronks.

Algemene ledenvergadering

De algemene ledenvergadering vond plaats op woensdag 17 juni in de Koninklijke Bibliotheek. Het belangrijkste punt op de agenda was een contributieverhoging, waarvoor het voorstel werd goedgekeurd. De contributie is per 1 januari 2016 voor particulieren verhoogd naar € 30 en voor bedrijven naar € 80.

De jaarverslagen zijn besproken en een nieuwe kascommissie is benoemd. Het bestuur blijft de achterban stimuleren om ruchtbaarheid te geven aan de Vereniging bij vrienden, familie en collega's en zo nieuwe leden te werven.

De Vereniging Vrienden van de Koninklijke Bibliotheek telde op 31 december 2015 626 leden. In het bestuur hadden zitting: drs. H.A. Pabbruwe (voorzitter), mevrouw drs. N.N. van Willigen (secretaris), drs. F.A. Kooij RBA (penningmeester), mevrouw drs. R.E.A. van Ditzhuyzen en dr. A.H. de Groot. Dr. E.J.B. Knibbeler maakte als Algemeen Directeur van de KB eveneens deel uit van het bestuur.

Deel I

Jaarverslag

1. Wettelijke taken

De Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW, Art. 1.5) en de Wet stelseltaken openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob, Art. 9) beschrijven de taken en het werkterrein van de KB. Deze komen samen in het *Bestuursreglement van de Koninklijke Bibliotheek*.

‘De Koninklijke Bibliotheek is als nationale bibliotheek werkzaam op het gebied van het bibliotheekwezen en heeft in ieder geval tot taak:

- a. De informatievoorziening op het gebied van de Nederlandse geschiedenis, cultuur en samenleving, aan het hoger onderwijs, het wetenschappelijk onderzoek, het openbaar bestuur en de uitoefening van beroep of bedrijf;
- b. het aansturen van het netwerk van openbare bibliotheekvoorzieningen door:
 1. afstemming en coördinatie;
 2. educatie, informatie en reflectie; en
 3. vertegenwoordiging en promotie;
- c. het in stand houden van de landelijke digitale bibliotheek; en
- d. het verzorgen van een bibliotheekvoorziening van noodzakelijk omgezette werken voor personen met een handicap;
- e. het zorg dragen voor de nationale bibliotheekverzameling van geschreven, gedrukte en digitale publicaties;
- f. het bevorderen van de totstandkoming en instandhouding van nationale voorzieningen voor duurzaam behoud, beheer, ontsluiting en beschikbaarstelling van de nationale bibliotheekverzameling op haar werkterrein;
- g. het verrichten van onderzoek, gericht op de voorbereiding en uitvoering van het beleid op het in de wet genoemde terrein;
- h. het zorg dragen voor landelijke programma’s voor conservering en digitalisering;
- i. het bijdragen aan de internationale infrastructuur voor de duurzame toegankelijkheid van digitale wetenschappelijke publicaties;
- j. het bevorderen van de afstemming met overige wetenschappelijke bibliotheken in en buiten Nederland;
- k. het bevorderen van de samenwerking met archieven, musea en uitgeverijen op haar werkterrein;
- l. het bevorderen van de internationale samenwerking op haar werkterrein.’

In het Beleidsplan 2015-2018, ‘De kracht van het netwerk’, heeft de KB haar strategie ter concretisering van deze taken beschreven conform de wettelijke verplichting (WHW, Art. 2 en 2.2a, lid 1 en Wsob, Art. 19.3).

2. Missie en visie

Missie

De KB is de nationale bibliotheek van Nederland: wij brengen mensen en informatie samen. De KB maakt hiertoe de bibliotheekcollectie-Nederland zichtbaar, houdbaar en bruikbaar. De vrije toegang tot dit gezamenlijke bezit van publiek gefinancierde bibliotheken zorgt ervoor dat mensen op nieuwe ideeën worden gebracht en op elkaars inzichten kunnen voortbouwen. Dit netwerk van bibliotheken is een bron voor onderzoek en helpt mensen om vaardiger, slimmer en creatiever te worden. De KB neemt een centrale positie in dit netwerk in.

Visie: de kracht van het netwerk

De kwaliteit van de keten van publieke toegang tot informatie en het bestaansrecht van organisaties daarin wordt niet meer alleen bepaald door hun eigen missie, maar ook door de positie die organisaties innemen in de netwerken waarin zij opereren. Dit uitgangspunt vraagt om goede kennis van de eigen rol en die van anderen om op basis daarvan te handelen. De KB zal zich bij de uitvoering van haar taken baseren op de kracht van haar netwerk.

De missie van de KB is ondersteunend aan de OCW-brede missie om te werken aan een slim, vaardig en creatief Nederland.

3. Beleidsverantwoording

Het beleidsplan 2015-2018 'De kracht van het netwerk', verenigt de taken volgens de WHW en de Wsob met als uiteindelijk doel synergie en samenhang in het nationale bibliotheeknetwerk.

Strategische prioriteiten zijn de realisatie van de nationale digitale bibliotheek en versterking van nationale en internationale samenwerking binnen de domeinen van bibliotheken, wetenschap en erfgoed. Het ambitieniveau is hoog en een goede samenwerking met alle netwerkpartners is essentieel voor de uitvoering en verwezenlijking van de beleidsvoornemens.

Met de overkomst van mensen, taken en middelen naar de KB per 1 januari 2015 was de integratie van SIOB, BNL en DBNL een feit en kon worden gestart met de daadwerkelijke samenwerking, zowel intern als binnen het netwerk. De belangrijkste doelstellingen voor 2015, continuïteit – en waar mogelijk verbetering – van dienstverlening en de start van de samenwerking, zowel binnen de KB-organisatie als in het netwerk, zijn behaald. Hiermee is een stevige basis gelegd, waarop de komende jaren kan worden voortgebouwd. Er is daarnaast een transitieprogramma van start gegaan om uit de vier samengevoegde organisaties één nieuwe KB-organisatie te ontwikkelen. Ook dit is een meerjarig proces.

Aan uitvoering en realisatie van beleid gaan onderbouwde plannen, afstemming en organisatorische voorbereiding vooraf. De vele aandacht die hier in 2015 naar uitging maakte dat er op sommige fronten meer voortgang geboekt kon worden dan op andere. Zo moest de doorontwikkeling van het bestaande KB-Programma Digitale bibliotheek nu in samenhang bekeken worden met de landelijke openbare digitale bibliotheek, en kon pas in de loop van het jaar nieuwe planvorming plaatsvinden ten behoeve van de (synergetische) nationale digitale bibliotheek.

In het beleidsplan stelt de KB de klant centraal bij alles wat zij doet. Het (leren) kennen van de klant(groepen) en informatiebehoefte is dan ook een belangrijk aandachtspunt. De uitkomsten van lopend onderzoek leveren belangrijke informatie op voor het ontwikkelen en verbeteren van de dienstverlening.

De navolgende paragrafen geven aan de hand van de strategische prioriteiten een overzicht van behaalde resultaten en mijlpalen in 2015. De taken ten behoeve van het openbare bibliotheekstelsel worden apart belicht.

3.1 De nationale digitale bibliotheek

Het realiseren van de nationale digitale bibliotheek heeft de hoogste prioriteit in de beleidsperiode 2015-2018. De nationale digitale bibliotheek is het geheel van digitale diensten dat de klant – in principe alle Nederlanders – via verschillende ingangen toegang geeft tot het aanbod van alle publiek gefinancierde bibliotheken in Nederland. De nationale digitale bibliotheek omvat het totaal aan digitale activiteiten van de KB op het terrein van de wetenschap, het erfgoed en de openbare bibliotheken.

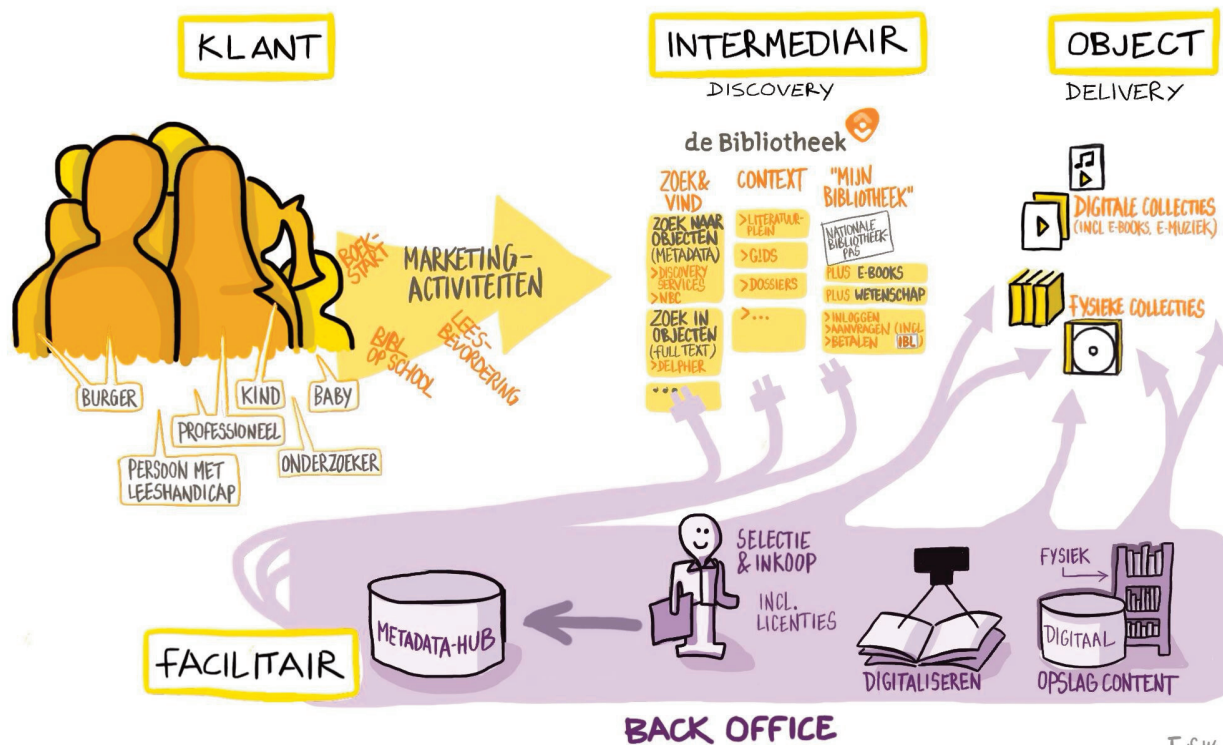
De nationale digitale bibliotheek wordt ontwikkeld vanuit een klant-geïntereerde visie aan de hand van de volgende doelstellingen. De klant:

- vindt eenvoudig wat de bibliotheek te bieden heeft, waar de klant ook zoekt;
- heeft een platform voor onderzoek in Nederlandse publicaties;
- heeft toegang tot zoveel mogelijke digitale content, zo vrij mogelijk voor iedereen;
- ervaart één bibliotheek, bij welk loket de klant ook aanklopt;
- wordt verleid en geholpen om gebruik te maken van de bibliotheekcollectie Nederland;
- kan erop vertrouwen dat de Nederlandse boeken, kranten en tijdschriften en internationale wetenschappelijke publicaties duurzaam toegankelijk blijven.

De KB werkt vanuit de publieke waarden onafhankelijkheid, betrouwbaarheid, toegankelijkheid, pluriformiteit en authenticiteit.

NATIONALE DIGITALE BIBLIOTHEEK

Schematische samenvatting van de nationale digitale bibliotheek met links de klant, rechts de bibliotheekcollectie Nederland en in het midden de taken die de KB uitvoert om mensen en informatie samen te brengen.

Om de klantgerichte visie te realiseren en de gewenste synergie voor de klant te creëren, moet achter de schermen nog veel werk gebeuren. Collecties en infrastructurele onderdelen uit verschillende domeinen, gefinancierd uit verschillende geldstromen, zullen de komende jaren, in samenwerking met wisselende stakeholders, hechter met elkaar vervlochten raken.

In 2015 is een eerste gezamenlijke uitwerking van de beleidsdoelen voor de nationale digitale bibliotheek gerealiseerd. Deze 'roadmap' geeft richting aan de ontwikkeling van diensten volgens een plateauplanning in combinatie met een doel- of enterprise architectuur voor de technische infrastructuur, en definieert mijlpalen voor de doorontwikkeling. De resultaten hiervan zullen gedurende deze beleidsperiode stap voor stap zichtbaar worden. Nadere afstemming over de wettelijke verplichting voor het opstellen van een Beheerplan voor het landelijke digitale openbare bibliotheek-onderdeel van de nationale digitale bibliotheek conform de Wsob is voorzien in het eerste kwartaal van 2016.

Om de klant zo spoedig mogelijk profijt te laten hebben van de nationale digitale bibliotheek-in-ontwikkeling is er in het afgelopen jaar al veel tijd besteed aan het organiseren van de toegang tot de nationale digitale bibliotheek en het vergroten van het digitale aanbod. Per klantdoelstelling volgen hieronder de belangrijkste vorderingen.

De klant vindt eenvoudig wat de bibliotheek te bieden heeft, waar de klant ook zoekt

Deze doelstelling richt zich op zichtbaarheid en vindbaarheid van bibliotheekcollecties. Het gaat hierbij om verzamelen, publiceren en linken van metadata, die worden bijeengebracht in een publiekscatalogus ten behoeve van de klant en in onderliggende systemen voor opslag en beheer.

Via de nationale bibliotheekcatalogus wordt het complete informatie aanbod van alle publiek gefinancierde bibliotheken zichtbaar gemaakt en op titelniveau gepresenteerd aan de klant. Nu is dit vaak nog informatie op papier, aanwezig in fysieke bibliotheekcollecties, maar hier komt steeds meer digitale (bv. e-books en websites) en gedigitaliseerde informatie bij.

Het project 'Bibliotheekcollecties in het netwerk' heeft zoveel mogelijk publiek gefinancierde bibliotheekcollecties geïnventariseerd en voorzien van een advies voor aansluiting op het landelijk netwerk, www.kb.nl/kbhtml/bibliotheekcollecties-in-het-netwerk/files/assets/downloads/publication.pdf.

Het Gemeenschappelijk Geautomatiseerd Catalogiseersysteem (GGC) is de gedeelde omgeving van Nederlandse bibliotheken voor de opslag van titelinformatie. In UKB-verband, het consortium van Nederlandse universiteitsbibliotheken en de KB, loopt een project voor de overstap van het GGC naar de internationale omgeving WorldShare. Ook de KB treft voorbereidingen voor deze overstap.

Het is zaak het bibliotheekaanbod zoveel mogelijk te presenteren in de zoekomgeving van de klant (bv. Google of Wikipedia). Een zoekactie op belangrijke Nederlandse schrijvers of titels levert op dit moment nog geen bibliotheekresultaten op. Dit is een belangrijk aandachtspunt waar aan gewerkt wordt. Op langere termijn wordt veel verwacht van de ontwikkelingen rond linked data om de vindbaarheid van bibliotheekcollecties te vergroten. Een belangrijke stap in dit verband is het feit dat de KB in overleg met OCLC de (auteurs)thesauri in het GGC heeft kunnen publiceren als linked data. Beschikbaarstelling van alle informatie over onderwerpen en personen is een belangrijke randvoorwaarde voor verdere samenwerking in dit domein, bijvoorbeeld met linked data partij DBPedia.

De klant heeft een platform voor onderzoek in Nederlandse publicaties

Als nationale bibliotheek verzamelt en beheert de KB alles wat in en over Nederland verschenen is, vanaf de periode van het handgeschreven boek via het gedrukte naar het digitale boek. De KB staat voor een kwalitatief hoogstaande dienstverlening op dit gebied, zowel voor toegang tot het geheel, als voor het uitlichten van het bijzondere.

In de afgelopen jaren is al een aanzienlijk deel van het in Nederland gepubliceerde tekstuele erfgoed van de KB en andere instellingen in het land gedigitaliseerd en op verschillende websites beschikbaar gesteld. Tegelijkertijd met de voortdurende (massa)digitalisering wordt gewerkt aan mogelijkheden om het gebruik van digitale en gedigitaliseerde collecties te ondersteunen en te stimuleren door middel van uniformering en gezamenlijke doorzoekbaarheid van collecties op één platform.

De dienst Delpher biedt een fulltext toegang, waarin op woordniveau gezocht kan worden in Nederlandse boeken, kranten en tijdschriften. Er lopen verschillende projecten ten behoeve de doorontwikkeling van Delpher, variërend van randvoorwaardelijk en infrastructureel tot inhoudelijk. Met de hulp van vrijwilligers van het Meertens Instituut zijn bijvoorbeeld verbeterde transcripties opgeleverd voor 17^e-eeuwse kranten. Hiermee zijn de vindbaarheid en bruikbaarheid van deze teksten sterk toegenomen.

Met ingang van 2015 voert de KB ook het beheer en de verdere uitbouw van de Digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren (DBNL) uit. Hiertoe is een akkoord gesloten met de Nederlandse Taalunie, de financier van de DBNL, en de Vlaamse erfgoedbibliotheek. De website www.dbnl.org zal in de komende jaren worden opgenomen in de KB-infrastructuur. Een ontwerp voor de integratie is opgeleverd.

Delpher

De nationale infrastructuur voor fulltext toegang van boeken, kranten en tijdschriften is door de KB ontwikkeld in samenwerking met de universiteitsbibliotheken van Amsterdam (UvA), Leiden, Utrecht en Groningen, en het Meertens Instituut. Het platform is in 2014 als bèta-versie gelanceerd. De bèta-status is met de lancering van Delpher 2.0 in november 2014 opgeheven en sindsdien is Delpher een volwassen dienst. Eind 2014 bevatte Delpher ruim 150.000 boeken, 1 miljoen Nederlandse kranten en 1,5 miljoen pagina's uit Nederlandse tijdschriften. De titels van de gedigitaliseerde werken worden opgenomen in het GGC/WorldCat, dat functioneert als digitaliseringsregister. Zowel de ontwikkeling van het platform als het digitaliseringsregister werden mede gefinancierd door Stichting Pica.

De Digitale Bibliotheek der Nederlandse Letteren (DBNL)

DBNL is een website over de Nederlandse literatuur, taal en cultuurgeschiedenis. Sinds de lancering van www.dbnl.org in 1999 door de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde groeide de site uit tot een populaire dienst die duizenden literaire teksten, secundaire literatuur en aanvullende informatie als biografieën en audiovisueel materiaal bevat. Ook zijn in dbnl.org een groot aantal studies en primaire bronnen beschikbaar op het brede terrein van de Nederlands(talig)e cultuurgeschiedenis.

Naast het aanbieden van digitale bronnen wil de KB wetenschappers faciliteren om die bronnen zo efficiënt mogelijk te doorzoeken. We willen ons ontwikkelen van een portal naar een platform voor onderzoek in Nederlandse publicaties.

Naast optimale beschikbaarstelling van de collectie als geheel vervult de KB tevens een rol in het uitlichten van hoogtepunten en uitleggen op basis van collectiekennis. Dit gebeurt door middel van bladerboeken en web exposities (www.kb.nl/galerij/digitale-topstukken), fysieke tentoonstellingen, lezingen, symposia etc.

Uitgelicht

- Expositie Topstukken: uit de meer dan tien eeuwen omspannende collectie van de KB selecteren de collectiespecialisten vier keer per jaar nieuwe topstukken die een gevarieerd beeld geven van de Nederlandse geschiedenis en cultuur. Van romans en dichtbundels tot atlanten, modebladen, jeugdtijdschriften, sierpapier, boekbanden en brieven (www.kb.nl/bezoek/expositie-topstukken).
- Aan Tafel! Een tentoonstelling in Museum Meermanno, waarin het museum en de KB gezamenlijk een boekje open doen over vier eeuwen eetcultuur in Nederland.
- Collectievorming KB: o.a. aankoop Hemsterhuis collectie (zie ook bijlage B).
- In 2015 heeft de KB 800 collectiestukken voorbereid op bruikleen voor in totaal 45 tentoonstellingen in binnen- en buitenland.
- Lancering van de website over schrijver, dichter en journalist Edgar du Perron (www.eduperron.nl) via DBNL in samenwerking met het E. du Perron Genootschap. De website bevat de werken, correspondentie, biografische gegevens en fotoalbums.

De klant heeft toegang tot zoveel mogelijk digitale content, zo vrij mogelijk voor iedereen

Op verschillende manieren werkt de KB aan het vergroten van aanbod van digitale content voor onderzoek en lezen, leren en informeren en het bevorderen van de toegang daartoe. Het streven is zoveel mogelijk materiaal copyrightvrij beschikbaar te stellen, maar voor materiaal dat niet vrij toegankelijk is – bijvoorbeeld vanwege auteursrechtelijke beperkingen – zal een lidmaatschap en/of betaalmiddel naar gebruik een voorwaarde blijven. De KB zet zich actief in om zoveel mogelijk praktische, juridische en financiële restricties te minimaliseren en om het aanbod te vergroten voor alle domeinen waarin zij actief is.

Vergroten digitale collectie door digitalisering

Samen met haar partners heeft de KB in de voorgaande beleidsperiode 10% van alle boeken, kranten en tijdschriften die in Nederland zijn uitgegeven, gedigitaliseerd. De ambitie is om in deze beleidsperiode 90% van de boeken en meest relevante kranten en tijdschriften tot 1940 gedigitaliseerd te hebben.

Het digitaliseringsproces maakt inmiddels deel uit van de staande organisatie en zal krachtig worden voortgezet.

Samenwerkingsproject Google

In totaal zijn ca. 230.000 rechtenvrije banden uit de KB-collectie uit de 18^e en 19^e eeuw gedigitaliseerd en beschikbaar gesteld via Delpher. Het streven is de samenwerking uit te breiden naar de Nederlandse universiteitsbibliotheken met als doel uiteindelijk de gehele rechtenvrije boekproductie tot 1874 beschikbaar te kunnen stellen.

Samenwerkingsproject ProQuest

In opdracht van de KB zijn ca. 50.000 oude drukken van vóór 1700 gedigitaliseerd. Vanwege de kwetsbaarheid van dit materiaal worden deze werken in de KB zelf gescand.

Metamorfoze

Verreweg het meeste materiaal wordt gedigitaliseerd in het kader van Metamorfoze, het nationale programma voor het behoud van papieren erfgoed. Het programma wordt gecoördineerd door het Bureau Metamorfoze dat bij de KB is ondergebracht. Metamorfoze bestaat sinds 1997 en wordt gedurende de beleidsperiode 2015-2018 gecontinueerd.

Uitgelicht

- Uitbreiding Google books project door samenwerking met de Universiteit van Amsterdam (UvA). In het streven om alle in Nederland gepubliceerde boeken, kranten en tijdschriften te digitaliseren, heeft de KB in 2015 een plan opgeleverd voor digitalisering van collecties van andere universiteitsbibliotheken en netwerkpartners.
- Aanvullend beleid wordt opgesteld voor digitalisering van materiaal na 1940.
- Nieuwe afspraken voor digitalisering van oude drukken in samenwerking met ProQuest zijn gemaakt en worden uitgevoerd.
- De productiestraat digitalisering handschriften binnen de KB is ingericht en in gebruik genomen.
- In totaal zijn er 1,5 miljoen boekenpagina's en 1,2 miljoen krantenpagina's gedigitaliseerd en bijna 50.000 nieuwe boeken en 65.000 nieuwe kranten en tijdschriften verwerkt en opgeslagen.
- Totale beschikbaar gestelde fulltext-productie DNB: 235.890 pagina's.

Beschikbaarstelling digitale content

Digitalisering en beschikbaarstelling houden geen gelijke tred. Veel gedigitaliseerde content wacht nog op beschikbaarstelling via Delpher of anderszins. Projectgewijs werkt de KB aan een inhaalslag, bijvoorbeeld via het project *Versnelling content release*. Resultaten van het project *Toegangsrechten*, dat verschillende rechten aan verschillende gebruikersgroepen toekent, zijn in productie genomen. Een vervolgtraject is gestart om ook digitaal geboren materiaal goed beveiligd binnen de KB te kunnen aanbieden.

Uitgelicht

- DBNL: de titels zijn vindbaar gemaakt via de KB-catalogus. Metadata en fulltext van DBNL boektitels zijn nu doorzoekbaar in Delpher. Voor het raadplegen van de fulltext wordt de eindgebruiker doorverwezen naar www.dbnl.org. Om de content direct te kunnen aanbieden via Delpher worden afspraken gemaakt met Lira, Pictoright en de licentiehouders.
- Auteursrecht: op nationaal niveau zijn er contacten met ministeries over nieuwe wetgeving (ECL-pleidooi, Richtlijn hergebruik overheidsinformatie) en zijn presentaties gegeven voor het ministerie van OCW en voor de koepelorganisatie FOBID. In (inter)nationaal verband is deelgenomen aan de FOBID Juridische Commissie, landelijke Werkgroep Auteursrecht, CENL Copyright Working Group en Eblida-EGIL, dat de Brusselse auteursrechtzetting hoog op de agenda heeft staan. Zowel voor de DBNL als voor de kranten zijn overeenkomsten met collectieve beheerorganisaties (CBO's) gesloten of herzien.

Inkoop en beschikbaarstelling e-content (OB-sector)

De KB Inkoopcommissie, samengesteld uit vertegenwoordigers van VOB, OB en KB, is verantwoordelijk voor de selectie en inkoop van e-content op basis van het jaarplan e-content en beschikt hiervoor over een geoordeeld budget van M€ 8 (2015), dat het ministerie ter beschikking stelt via een onttrekking aan het gemeentefonds. Speciale aandacht gaat uit naar het realiseren van een integraal aanbod Jeugd in het digitale domein.

Om zoveel mogelijk e-books beschikbaar te kunnen stellen, is de KB Inkoopcommissie in 2015 met uitgevers een 'mixed model' overeengekomen, waarbij voor de *longtail* en *shoulder titels* zoveel mogelijk pay-per-use afspraken gelden en voor *head titels* een bepaald aantal uitleningen van tevoren wordt ingekocht (en zo nodig bijgekocht).¹ Dit model zal na een jaar worden geëvalueerd. De positionering van (het aanbod van) de KB ten opzichte van partijen als uitgevers, boekhandels, commerciële aanbieders van e-content en lokale bibliotheken is in dit verband van groot belang.

Aan het e-book platform zijn in 2015 belangrijke technische verbeteringen aangebracht; dit geldt ook voor de e-book app. Via het e-book platform zijn in totaal 10.611 e-books aangeboden. Het aantal downloads bedroeg 1,6 miljoen.

Toegankelijkheid

In het openbare bibliotheek-domein is ook het wegnemen van beperkingen door titels om te zetten naar aangepaste leesvormen een belangrijke taak. Er wordt gewerkt aan het toegankelijk maken van de KB-diensten en content voor mensen met een leesbeperking met aandacht voor de bestaande kwaliteitskaders. Onder de Stelseltaken (paragraaf 3.2) wordt nader ingegaan op het taakgebied Aangepast lezen.

¹ E-boektitels zijn verdeeld in drie categorieën: head (< 1 jaar oud), shoulder (1-3 jaar oud) en longtail (> 3 jaar oud).

Bevorderen van toegang tot wetenschappelijke informatie

Vrije toegang tot wetenschappelijke informatie is van belang in het kader van de kennissamenleving en om de impact van wetenschappelijk onderzoek te vergroten. De KB draagt hier vanuit haar wetenschappelijke taak aan bij, zowel technisch als financieel. Zo is de KB een actieve pleitbezorger van Open Access, d.w.z. vrije toegang tot en vrij hergebruik van wetenschappelijke artikelen en data. In dat kader neemt de KB deel aan de OCW Open Access werkgroep (met o.a. DANS, SURF, UKB, EZ, OCW en de VSNU) en aan verschillende nationale en internationale overleggen. In het najaar van 2015 startte een verkenning voor het strategisch programma *Wetenschap voor Iedereen*.

De klant ervaart één bibliotheek, bij welk loket de klant ook aanklopt

In 2015 is veel geïnvesteerd in verhoudingen in het netwerk in het belang van de klant, met name rond lidmaatschap.

De integratie van fysieke en digitale diensten, bijvoorbeeld door lokaal gebruik van de nationale bibliotheekcatalogus, het gebruiken van een gezamenlijke inlogfunctie of de inrichting van een gezamenlijke Mijn Bibliotheekomgeving voor de klant zal gefaseerd moeten worden gerealiseerd. Het creëren van passende aansluitingen tussen lokale en landelijke infrastructuren is uitermate complex en wordt geadresseerd in de gesprekstafels rond de digitale infrastructuur.

Uitgelicht

- Afronding van de IAM (Identity & Access management) ledensynchronisatie. Dit is nodig om alle klanten van de openbare bibliotheken eenduidig toegang te kunnen geven tot het digitale aanbod.
- De KB wil de klant de mogelijkheid bieden zelf te kiezen uit het geheel aan digitale diensten binnen het bibliotheeknetwerk. Op grond van Wsob Art. 14 is in afstemming met de openbare bibliotheken een landelijke prijsstelling voor een digitaal lidmaatschap (à € 42) overeengekomen, die in het najaar door de minister is vastgesteld. Aanvullende digitale proposities worden verkend, eveneens in afstemming met de openbare bibliotheeksector.

De klant wordt verleid en geholpen om gebruik te maken van de bibliotheekcollectie-Nederland

In de huidige kennissamenleving is 80% van het werk gerelateerd aan lezen en schrijven, en is een goede taal- en leesvaardigheid essentieel om actief te zijn in de maatschappij. De bibliotheek kan hieraan een belangrijke bijdrage leveren door middel van programma's voor leesbevordering en mediawijsheid en ook bevordering van leesplezier. Aan deze activiteiten wordt invulling gegeven in samenwerking met het stelsel van bibliotheken. Naast het beschikbaar stellen van informatie, helpen bibliotheken alle klanten van de nationale digitale bibliotheek – van wetenschappers tot het brede publiek – verder door ordening, attendering en uitleg.

Om de klant te kunnen verleiden en helpen, moeten we klant eerst kennen. Daarvoor doen we onderzoek en worden marketingcampagnes opgezet.

Uitgelicht

- Gebruikersonderzoek: er is een klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd (zie voor de resultaten hoofdstuk 5). Daarnaast is onderzoek gedaan naar niet-gebruikers en naar bibliotheekgebruik en behoeften van senioren (75+). Het project Klantsegmentatie is uitgevoerd en zal begin 2016 zijn afgerond.
- Marketingcampagnes: de campagne voor de Vakantiebieb, waarin alle Nederlanders gedurende de zomermaanden gratis konden kennismaken met een aanbod van ruim 60 e-books (jeugd en volwassenen) en

5 tijdschriften, besteedde ruime aandacht aan de jeugd. Met ruim 230.000 nieuwe registraties en in totaal ca. 2,2 miljoen downloads was de campagne zeer succesvol. De e-book campagne voor begin 2016 is voorbereid in nauwe samenwerking met de openbare bibliotheken. Een belangrijk onderdeel vormde het opleiden van bibliotheekmedewerkers tot 'e-book ambassadeurs'.

- Samen met andere partijen is gewerkt aan de voorbereiding van de campagne voor het Jaar van het Boek in 2016.
- De promotionele diensten Leesplein en Literatuurplein zijn in het afgelopen jaar elk ruim 1 miljoen keer bezocht.

De klant kan erop vertrouwen dat Nederlandse boeken, kranten en tijdschriften en internationale wetenschappelijke publicaties duurzaam toegankelijk blijven

Om ervoor te zorgen dat mensen kunnen voortbouwen op bestaande kennis en informatie, is het noodzakelijk dat die beschikbaar en houdbaar blijft. Het garanderen van duurzame toegang tot de collecties, zowel fysiek als digitaal, is dan ook een centrale taak van de nationale bibliotheek.

Beheer en behoud van fysieke collecties blijven van groot belang – ook als ze digitaal beschikbaar zijn –, zowel voor boekhistorisch en ander onderzoek dat zich baseert op het authentieke fysieke object, als in het kader van de maatschappelijke waarde authenticiteit.

Naast het bewaren van boeken, kranten en tijdschriften in het verlengde van de fysieke depottaak, bewaart de KB ook een representatief deel van het Nederlandse internet via webarchivering. In 2015 is de tienduizendste website opgeslagen.

De ontwikkeling van het Digitaal Magazijn, de nieuwe duurzame opslagfaciliteit die de KB bouwt, is een complex en omvangrijk project, dat gefaseerd wordt uitgevoerd. Momenteel worden er stappen gezet om opnamestromen te realiseren van e-books vanuit het Centraal Boekhuis (CB Logistics) en een stroom wetenschappelijke artikelen vanuit Portico, de Amerikaanse non-profit organisatie voor duurzame digitale opslag van wetenschappelijke publicaties, waar de KB sinds eind 2015 nauwer mee samenwerkt. Een nieuwe opslagstrategie zal richting geven aan de manier waarop de KB de komende jaren omgaat met de opslag van de groeiende digitale collectie en andersoortige data.

In het kader van de rol van de KB als duurzaam archief voor institutionele repositories zijn in UKB-verband nadere afspraken gemaakt.

3.2 Nationale en internationale samenwerking

Deze beleidsprioriteit komt zowel voort uit de oorspronkelijke taken van de KB op grond van de WHW als uit de nieuwe opdracht volgens de Wsob. Als nationale en wetenschappelijke bibliotheek participeerde de KB al in tal van netwerken en samenwerkingsverbanden. De Wsob geeft de KB daarnaast een rol als regisseur en partner in het netwerk van openbare bibliotheken met als oogmerk synergie voor de klant, meer samenhang in het stelsel en doelmatigheid.

Binnen deze strategische prioriteit zal de KB de komende jaren extra investeren in de stelseltaken voor de openbare bibliotheken en in onderzoek en samenwerking op het terrein van digitale toegang.

Het netwerk (zie hierboven), waarin de KB opereert, wordt met behulp van een in 2016 af te ronden *stakeholder analyse* meer gedetailleerd in kaart gebracht.

Stelseltaken openbare bibliotheken

Overleg OB-sector

Het gesprek met de OB-sector over de ontwikkeling en het beheer van de landelijke digitale infrastructuur is vormgegeven aan de hand van gesprekstafels vanuit de verschillende rollen (financiers, gebruikers, beheerders, leveranciers). Parallel hieraan wordt ook op tactisch en operationeel niveau op projectbasis gecommuniceerd met de sector. Er is structureel overleg opgezet op bestuurlijk niveau met landelijke partijen (OCW, IPO, VNG) en met het bibliotheekveld zelf (VOB, SPN, G4, Plusbibliotheken en PDO). Met deze partijen wordt gewerkt aan een gezamenlijke (innovatie)agenda voor openbare bibliotheken, die in 2016 wordt opgeleverd. Regelmatig worden er vanuit de KB werkbezoeken afgelegd en er wordt actief deelgenomen aan activiteiten bij en rondom de openbare bibliotheken. Op 9 december 2015 vond het door de KB georganiseerde Nationale Bibliotheekcongres plaats.

Gegevenslevering

Er is een overleg ingesteld door OCW met KB, VNG, SPN, CBS en VOB om de uitvoering van de *Ministeriële regeling gegevenslevering openbare bibliotheken* te borgen, waarvoor de KB sinds 2015 verantwoordelijk is. Een plan van aanpak wordt uitgevoerd met interne en externe partijen. Kernzaken zijn de ontwikkeling van

indicatoren voor de vijf kernfuncties van de bibliotheek, de ontwikkeling van een Bibliotheekonderzoekspatform (BOP) en de doorontwikkeling van het Datawarehouse (DWH). Naar aanleiding van een audit, waarbij veel knelpunten werden geconstateerd, is eind 2015 besloten het DWH opnieuw aan te besteden (www.kb.nl/ob/digitale-infrastructuur/datawarehouse).

Landelijk collectieplan

Voor de totstandkoming van het landelijk collectieplan door KB conform de Wsob (Art. 10), is een overlegtafel ingericht met deelname vanuit bibliotheken, PSO's en VOB. Het collectieplan wordt naar verwachting begin 2016 opgeleverd.

Aangepast Lezen

De KB coördineert de voorzieningen voor personen met een leeshandicap en stuurt deze aan. De uitvoering vindt plaats door de Stichting Aangepast Lezen (SAL)² in samenwerking met de stichting Dedicon en de Christelijke Bibliotheek voor Blinden en Slechtienden (CBB).

- De regeling voor subsidieverlening aan de partners Aangepast Lezen (SAL, CBB en stichting Dedicon) is gerealiseerd en de bijbehorende beleidsregels zijn in de loop van het jaar nader geformuleerd en ingeregeld, samen met een BTW-advies en met aandacht voor intellectueel eigendom (IE).
- Op 1 augustus 2015 hebben de KB, NUV en Stichting Dedicon de regeling *Toegankelijke lectuur 2015 – 2017* ondertekend. Er loopt een pilot voor Aangepast Lezen binnen het programma de *Bibliotheek op school*, die wordt uitgebouwd naar een bredere aanpak.
- In 2015 zijn 70 nieuwe brailletitels voor kinderen op AVI-niveau uitgebracht.
- De partners Aangepast lezen hebben een eerste voorstel voor uitwerking van de Visie 2025 ingediend bij de KB. Er is een notitie voor contributieheffing vanaf 2016 opgesteld. SAL treft voorbereidingen hiervoor en zal de gebruikersadministratie koppelen aan de landelijke digitale infrastructuur.
- Er is functionaliteit ontwikkeld waardoor de dienst Aangepast Lezen via de WaaS³ kan worden aangeboden aan de eindgebruiker, bijvoorbeeld het aanvragen van luisterboeken.

Kunst van Lezen

In juni stelde de Tweede Kamer de beleidsbrief van de minister *Tel mee met Taal!* vast, waarmee het programma *Kunst van Lezen* (actielijn 3) kan worden voortgezet en op het gebied van bereik laagtaalvaardige gezinnen (pilot actielijn 4A) geïntensiveerd. In dit verband is in samenhang met het *Programma Bouwstenen Basisvaardigheden* een visiebrief opgesteld 'De bibliotheek als verbindende schakel' – met een doorlopende lijn van 0-101 jaar.

In 2015 is voor *Boekstart* de samenwerking met *Boekenpret* (leesbevorderingsprogramma voor kinderen van 0-6 jaar) opgezet en de monitor *BoekStart KOV* is in de zomer van 2015 op 80 locaties uitgevoerd.

Tel mee met Taal!

Op 18 december 2015 is de Taalkit DUTCH gelanceerd en inmiddels landelijk uitgerold. Deze speciaal ontwikkelde, gratis taal cursus stelt vluchtelingen in staat om met behulp van vrijwilligers de eerste beginselen van de Nederlandse taal te leren.

² De naam van Stichting Aangepast Lezen is m.i.v. 19 oktober 2015 veranderd in Bibliotheekservice Passend Lezen. De naam van de bibliotheekvoorziening/het beleidsterrein blijft voorlopig ongewijzigd.

³ Website as a Service (WaaS) is een product waarmee de gezamenlijke aanwezigheid van bibliotheken op het web wordt vormgegeven en dat zowel www.bibliotheek.nl als lokale websites ondersteunt.

Basisvaardigheden

De KB heeft opdracht gegeven om het portal 'de Bibliotheek en basisvaardigheden' verder uit te bouwen, zodat bibliotheken gemakkelijk dienstverlening kunnen verzorgen op het vlak van taal- en digitale vaardigheden. Begin november heeft de KB samen met de PSO's een landelijke dag Basisvaardigheden georganiseerd en er is meegewerkt aan verschillende evenementen: het *Festival van het leren* (september 2015), de *Mediawijsheid Netwerk Experience* (juni 2015). Ook is er meegewerkt aan het organiseren van samenwerking tussen het UWV en de bibliotheken.

In opdracht van de ministeries BZK en SZW wordt samen met andere partijen gewerkt aan het www.digitaalhelpplein.nl waar burgers, professionals en intermediairs het aanbod op het gebied van digitale vaardigheden kunnen vinden.

De Bibliotheek op school (dBos)

Binnen dit programma zijn in de eerste helft van 2015 de stimuleringsregeling voor 115 scholen in het basisonderwijs en 30 scholen in het voortgezet onderwijs uitgevoerd. De eerste tranche van de vergoedingsregeling voor bibliotheken voor het aansluiten op schoolsystemen is uitgevoerd; de tweede opgestart.

Het programma *Mediawijsheid* (informatievaardigheden) wordt doorontwikkeld binnen dBos. De eerste monitor dBos informatievaardigheden is uitgevoerd en er wordt een stappenplan ontwikkeld voor bibliotheken om dienstverlening informatievaardigheden te bevorderen.

Toekomst Lokaal bibliotheekbestel

Op basis van een plan van aanpak is met externe ondersteuning een commissie ingesteld. Vanuit het bibliotheekstelsel is een klankbordgroep ingericht. De werkbijeenkomsten zijn in het najaar van 2015 gestart.

Meten maatschappelijke opbrengst (MMO)

Dit grootschalige en meerjarige onderzoeksprogramma richt zich op het ontwikkelen van (kwalitatieve) meetinstrumenten die de maatschappelijke opbrengst van de bibliotheek in kaart brengen.

- De resultaten van een onderzoekscolloquium zijn gepubliceerd op het platform *Biebtobieb* en in *DURF! Calculeren of capituleren*. Tussentijdse resultaten van het (promotie)onderzoek zijn gepubliceerd in het rapport: 'De maatschappelijke waarde van openbare bibliotheken in Nederland. Een vragenlijstonderzoek.'
- Op landelijk niveau is samengewerkt met de OBA (ontwikkelen van een meetinstrumentarium gericht op de uitkomsten van specifieke bibliotheekdiensten en programma's) en met ProBiblio (online enquête naar de maatschappelijke waarde van bibliotheken).
- In internationaal verband is een vergelijkende publicatie 'Patterns of perceived public library outcomes in five countries' voorbereid.

Kennisdeling

- Aandacht is er voor de doorontwikkeling en positionering van de bibliotheekmonitor en het kennisdelingsplatform *Biebtobieb*.
- Een samenwerking met de SPN is gestart om te kijken hoe de kennisringen binnen de OB-sector effectiever kunnen functioneren.

Duurzame toegang

Sinds de jaren '90 van de vorige eeuw heeft de KB naast de verantwoordelijkheid voor behoud en duurzame toegang tot de eigen collectie de verantwoordelijkheid voor het nationale gedrukte erfgoed op zich genomen. Inmiddels valt daaronder ook de verantwoordelijkheid voor gedigitaliseerd en digitaal geboren materiaal.

Metamorfoze, het nationaal programma voor het behoud van papieren erfgoed, bestaat sinds 1997 en wordt gedurende de beleidsperiode 2015-2018 gecontinueerd. De resultaten worden via *Delpher* beschikbaar gesteld. Het programma wordt gefinancierd door het ministerie van OCW en gecoördineerd door het Bureau Metamorfoze dat bij de KB is ondergebracht. Een aantal jaren geleden is overgestapt naar digitalisering als behoudsstrategie. Sinds 2011 werkt het programma Metamorfoze met twee trajecten:

- Archieven en Bijzondere Collecties, uitgevoerd door de instellingen in samenwerking met de KB. De duurzame opslag van de masters is ondergebracht bij het Nationaal Archief (Archieventraject nieuwe stijl).
- Boeken, Kranten en Tijdschriften, uitgevoerd door de KB.

In aanvulling hierop is in 2015 een traject Metamorfoze Onderzoek (naar papier conservering) opgezet en inmiddels van start gegaan.

Om zoveel mogelijk kennis te vergaren over duurzame toegang tot digitaal en gedigitaliseerd materiaal neemt de KB deel aan het inter(nationale) onderzoek op het gebied van digitale duurzaamheid.

Op nationaal niveau participeert de KB in de Nationale Coalitie voor Digitale Duurzaamheid en in het Netwerk Digitaal Erfgoed, een door het ministerie van OCW geïnitieerd netwerk, waarin ook het Nationaal Archief, het Nederlands Instituut voor Beeld & Geluid, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de KNAW vertegenwoordigd zijn. Sinds 2015 wordt de Nationale strategie voorzieningen Digitaal Erfgoed uitgevoerd om het gebruik van Nederlands digitaal erfgoed te vergroten. De KB levert actieve bijdragen aan de programmaliijnen zichtbaarheid (presentatie), bruikbaarheid (verbindingen) en houdbaarheid (duurzaamheid).

Internationale samenwerking is er met onder andere LIBER, het Europese samenwerkingsverband van wetenschappelijke bibliotheken en Portico, de Amerikaanse non-profit organisatie voor duurzame digitale opslag van wetenschappelijke publicaties. Daarnaast is in 2015 actief deelgenomen in verschillende internationale (werk)groepen en zijn diverse lezingen gegeven over duurzame digitale opslag. De KB heeft bijgedragen aan het rapport 'Digitale objecten in digitale context' over verrijkte publicaties en het beleidspunt 'DSA-certificering KB voor 2018' is voorbereid.

Nationale en internationale samenwerking en onderzoek

De KB heeft zich in 2015 landelijk gemanifesteerd als aanjager en ondersteuner op het terrein van Digital Humanities. De KB-website heeft een webpagina (www.kb.nl/organisatie/onderzoek-expertise/digital-humanities), waarop alle diensten voor onderzoekers geïntegreerd worden aangeboden. Hieraan zijn de sites voor het *KB ResearchLab* en *Researcher in residence* gekoppeld. Door middel van promotie, presentaties en blogs worden de activiteiten van de KB op dit terrein in bredere kring onder de aandacht gebracht. Ook is er nu structureel aandacht voor communicatie over nieuwe datasets aan klanten. Op deze manier wil de KB een plaats innemen in het netwerk van onderzoekinfrastructuren (CHAT, CLARIAH, DARIAH en NederLab).

Uitgelicht

- Zowel vanuit het wetenschapsdomein als via het erfgoed domein (via NDE) wordt er aansluiting gezocht bij onderzoekinfrastructuren als CLARIAH en DARIAH.
- In september is Herman Wijffjes als KB-fellow gestart met een onderzoek over het verloop van de verzui-ling in de jaren '60.

- Tijdens het symposium *Historische kranten als big data* in maart 2015 wisselden onderzoekers, informatie-specialisten en KB-medewerkers van gedachten over de mogelijkheden voor nieuw historisch, taalkundig, sociologisch en interdisciplinair onderzoek met behulp van digitale kranten (en wat daar nog voor nodig is).
- In 2015 heeft de KB haar samenwerking met het Wikipedia-netwerk voortgezet en verduurzaamd. In april 2015 was de KB samen met het Nationaal Archief gastheer voor een internationale conferentie over Wikipedia en erfgoed. De KB stimuleert en faciliteert de samenwerking van openbare bibliotheken met Wikipedia. Daarnaast doneert de KB structureel rechtenvrije afbeeldingen uit haar collectie aan Wikimedia Commons; deze beelden worden wereldwijd honderdduizenden keren per maand bekeken. Door workshops en presentaties bevordert de KB de interne kennisopbouw over Wikipedia.
- Tijdens de Hack-a-LOD op 16 en 17 oktober 2015 in de KB gingen studenten en professionals op basis van datasets, beschikbaar gesteld door de KB en CUBISS, op zoek naar creatieve toepassingen van 'linked (open) data' voor bibliotheken. De jury kende de eerste prijs toe aan de ontwerpers van de 'Bookclub'-applicatie. Deze tool brengt mensen samen met gedeelde interesses samen, waarbij ze niet alleen aan elkaar, maar ook aan een lokale bibliotheek worden gekoppeld. Hiervoor linkte het team de data van de Nationale Bibliotheekcatalogus (NBC+), de KB-thesauri en G!DS.

3.3. Randvoorwaarden en transitie

De KB spant zich in om alle wettelijke taken en beleidsvoornemens uit te voeren in optimale samenwerking met alle netwerkpartners. Dit vereist investeringen in overlegstructuren en relatiebeheer. Goede borging van en samenhang tussen de taken van de KB vragen om een adequate inrichting van de organisatie, doordacht en duurzaam personeelsbeleid, een duurzame, schaalbare en robuuste IT-infrastructuur en functionele en eigentijdse huisvesting. Deze noodzakelijke randvoorwaarden moeten binnen de beschikbare financiële middelen vervuld worden. In 2015 zijn op al deze terreinen voorbereidende stappen gezet en de resultaten zullen gedurende deze beleidsperiode steeds zichtbaarder worden (zie hoofdstuk 4).

Naast organisatie inrichting is ook organisatiecultuur een belangrijke randvoorwaarde. Hier wordt aan gewerkt vanuit een breed opgezet, meerjarig transitieprogramma.

Transitieprogramma Naar de nieuwe KB

In 2015 zijn gerichte stappen gezet in de ontwikkeling van de nieuwe KB. Vanuit een transitieplan en -strategie is gewerkt aan verschillende onderdelen:

Waarden en positionering voor de nieuwe KB

Het traject voor de nieuwe positionering van de KB is via een breed intern proces gestart. Veel medewerkers hebben hieraan deelgenomen en input gegeven. Daarnaast zijn er verschillende visiegesprekken gevoerd. Uiteindelijk zal dit begin 2016 leiden tot een logisch en eenvoudig 'verhaal' van de KB (waar staat de KB voor en wat zijn haar kernwaarden?), en een vertaling hiervan naar het merkportfolio. Tot slot zal het project ook (organisatie)inzichten geven over de route om tot de gewenste toekomstsituatie te komen.

Leiderschaps- en teamontwikkeling

In het kader van leiderschaps- en teamontwikkeling is in het najaar van 2015 gestart met de teamontwikkeling van het gedeeltelijk vernieuwde directieteam. Dit traject wordt doorgetrokken naar het middenmanagement. Aandachtspunten zijn gedragspatronen, nieuwe werkwijzen en samenwerkingsvormen. Dit heeft geleid tot

een gedeeld beeld over de huidige en toekomstige stijl van leidinggeven: meer resultaatgerichte samenwerking en het lager in de organisatie beleggen van verantwoordelijkheden.

Breed veranderprogramma met de organisatie ('Innoveren in de praktijk')

Het brede veranderprogramma is in 2015 succesvol van de grond gekomen. Met het team *Naar de nieuwe KB* (26 collega's uit verschillende geledingen en achtergronden) is een eerste invulling gegeven aan het in de praktijk brengen van de verandering. Doel is dat medewerkers zelf aan de slag gaan met veranderideeën en zorgen voor de benodigde randvoorwaarden en de implementatie. Eind november is een organisatie-brede bijeenkomst door het team *Naar de nieuwe KB* georganiseerd, met inspirerende workshops en presentaties.

Evaluatie van de integratie

In het voortraject van de integratie is afgesproken de integratie na een jaar te evalueren. In de tweede helft van 2015 is gestart met verkenningsgesprekken onder medewerkers in teamverband en individueel. De uitkomsten hiervan worden begin 2016 opgeleverd. Samen met een brede enquête onder medewerkers, gesprekken met kwartiermakers van de nieuwe teams en interviews met (sector)hoofden zal dit input geven voor de evaluatie in het eerste kwartaal van 2016. Het evaluatierapport met conclusie en aanbevelingen wordt begin april 2016 aan de directie aangeboden.

Communicatie en programmamanagement

De transitie vraagt veel van medewerkers. Zorgvuldige en duidelijke communicatie is daarom onontbeerlijk. Belangrijk is dat de verandering en de nieuwe richting van de KB door medewerkers wordt gedragen. In 2015 is een transitiehuisstijl ontwikkeld en zijn diverse communicatiemiddelen ingezet om de transitie in de organisatie tot leven te brengen.

Om de diverse onderdelen van de transitie in samenhang te overzien en om de juiste verbindingen aan te brengen, is de organisatie van de verandering in 2015 vormgegeven. Een regieteam transitie zal begin 2016 van start gaan, evenals een coördinatieteam dat zorgt voor de benodigde ondersteuning.

4. Organisatie en bedrijfsvoering

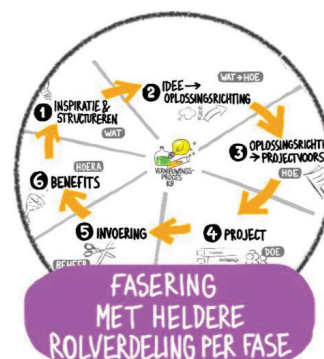
Veel aandacht ging in 2015 uit naar de operationele integratie en de effecten daarvan op de organisatie. Het was een jaar van verkennen en inregelen.

Voor de uitvoering van verschillende nieuwe wettelijke taken zijn voorbereidingen getroffen en is waar nodig een overleg- en besluitvormingsstructuur ingericht. Zo is de KB Inkoopcommissie operationeel sinds januari 2015 en zijn gesprektafels ingericht, waar onderwerpen als het landelijk collectieplan en de landelijke digitale infrastructuur worden geadresseerd.

Vernieuwingsproces

De nieuwe situatie gaf aanleiding om de voormalige projectorganisaties van met name de KB en Bibliotheek.nl in één 'vernieuwingsproces' onder te brengen. Door de innovatie op een nieuwe manier te organiseren kunnen de ideeën in goede onderlinge samenhang uitgewerkt worden, worden projecten doelgericht uitgevoerd en de resultaten duurzaam belegd. De nieuwe werkwijze, deels ook gebaseerd op een vorm van portfoliomanagement, is in het eerste halfjaar uitgewerkt en na de zomer gestart.

5 BASISPRINCIPES VERNIEUWINGSPROCES KB

Personele ontwikkelingen

Na de vervulling van diverse vacante sleutelposities (op directie- en managementniveau) in de loop van het jaar, kon de aandacht ten volle gericht worden op de inhoud. Rollen en verantwoordelijkheden werden scherper gedefinieerd en in de organisatie belegd.

Het personeelsbestand van de KB groeide per 1 januari 2015 met ca. 100 medewerkers (75 fte.) en ca. 150 externe krachten. Gaandeweg werd duidelijk dat veel structurele BNL werkzaamheden door mensen met tijdelijke aanstellingen en externen verricht worden. Daarnaast brengt de Wsob nieuwe taken met zich mee, die eveneens extra personele inzet vereisen.

In het kader van samenhang en borging bleek het noodzakelijk om naast de van SIOB, BNL en DBNL overgenomen medewerkers en contracten een aantal nieuwe functies te creëren. Dit resulteerde in een groei van de personele bezetting met ca. 18 fte, een investering die nodig is om duurzaam te kunnen vernieuwen in samenhang.

De strategische personeelsplanning, gestart in 2015 en oplevering verwacht zomer 2016, zal een indicatie geven van de benodigde aard en omvang van de personele capaciteit voor alle taken en activiteiten waar de KB wettelijk voor verantwoordelijk is. Op basis daarvan kan dan ook daadwerkelijk strategisch personeelsbeleid gevoerd worden om de komende jaren van de huidige *ist*-situatie naar de gewenste *soll*-situatie te komen.

Financiën

Ten aanzien van de financiën moet worden geconcludeerd dat de uitgaven op een aantal fronten achterbleven bij de verwachtingen. Het boekjaar is afgesloten met een positief resultaat van M€ 5.460. Naast een onderbesteding vanwege uitgestelde gebouwprojecten in relatie tot de komende renovatie van het pand, vormt het achterblijven van de uitgaven binnen het vernieuwingsbudget een belangrijke oorzaak van de totale onderbesteding. Deze hangt samen met de focus op continuïteit van taken en diensten en nog niet op synergetische vernieuwing. Daarnaast bevatte de begroting 2015 K€ 900 aan posten die overgenomen zijn vanuit het budget 2014 van SIOB en BNL, maar waar uiteindelijk geen aantoonbare verplichtingen aan ten grondslag bleken te liggen.

ICT

Met de aanstelling van een nieuw sectorhoofd Innovatie & Ontwikkeling beschikt de KB over een ervaren CIO (Chief Information Officer) en is deze rol nu ook in het directieteam geborgd.

De afdeling Informatiebeleid i.o. brengt structuur aan in de ontwikkelingsprocessen door te werken met plateauplanningen in het domein van de landelijke digitale bibliotheekinfrastructuur, alsook door te bevorderen dat ICT-werkzaamheden en -projecten werken 'onder architectuur', dat wil zeggen binnen afgesproken kaders en met inzet van gestandaardiseerde methoden en technieken. Voor onderzoek naar innovaties buiten de bestaande kaders blijft ruimte.

Het programma *Versterking Digitale Veiligheid*, gericht op een breed terrein van digitale veiligheid, is in 2015 gestart. Enkele genomen maatregelen zijn: het doorvoeren van een wachtwoordbeleid en de verplichting om na te gaan of bij nieuwe projecten een *privacy impact assessment* moet worden opgesteld.

Huisvesting

De strengere eisen ten aanzien van brandveiligheid en het Rijksbeleid op het gebied van asbestsanering vormden de aanleiding om fundamenteel na te denken over de toekomst van het inmiddels ruim 30 jaar oude KB-gebouw. Ten behoeve van een eigentijdse, functionele en toekomstvaste behuizing van de KB is door het Rijksvastgoedbedrijf in overleg met KB, Letterkundig Museum en het RKD een business case opgesteld met vijf scenario's, variërend van verschillende gradaties van renovatie tot nieuwbouw. Besluitvorming hierover is in voorbereiding. Tevens worden mogelijkheden voor alternatieve huisvesting gedurende de verbouwingsfase verkend.

In 2015 zijn verschillende projecten uitgevoerd en afgerond om per 1 januari 2016 te kunnen voldoen aan de nu geldende eisen voor brandveiligheid.

4.1 Continuïteitsparagraaf

Uitgangspunten

De werkzaamheden van de KB zijn gebaseerd op drie wettelijke kaders: de WHW, de Wsob en de Kaderwet ZBO. Bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd en gepubliceerd in het *Bestuursreglement* (Staatscourant 28 mei 2015).

De wettelijke kaders Wsob en de Kaderwet ZBO zijn van kracht met ingang van 1 januari 2015. Conform het *Bestuursreglement* is een geïntegreerde begroting vastgesteld door het Algemeen Bestuurscollege en goedgekeurd door de minister van OCW. De wettelijke verankering van de taken en financiering van deze activiteiten geven een solide basis voor de toekomstbestendigheid van de KB. Het meerjarenbeleid van de KB is conform het *Bestuursreglement* vastgelegd en openbaar gemaakt in een vierjarig instellingsplan 'De kracht van het netwerk' (2015-2018).

Het financieel beleid van de KB is gericht op een blijvend evenwicht tussen baten en lasten. Het eigen vermogen moet op peil worden gehouden, zodat er ruimte is om optredende risico's te kunnen opvangen. Dat evenwicht wordt bereikt door te sturen op een neutraal exploitatieresultaat (behoudens ingecalculeerde dotaties of onttrekkingen aan reserves).

In de vastgestelde begroting 2016 is bijvoorbeeld voorzien in een onttrekking aan een bestemmingsreserve voor vernieuwingsprojecten (die bij het vaststellen van deze jaarrekening wordt gevormd). Het belangrijkste speerpunt binnen deze vernieuwingsprojecten vormt de verdere ontwikkeling van de nationale digitale bibliotheek.

De maatregelen die de KB in eerdere jaren heeft genomen om het kostenniveau in overeenstemming te houden met de beschikbare middelen, blijven van kracht. Het beleid wordt uitgevoerd volgens de geldende wettelijke en financiële kaders. Per jaar worden binnen de meerjarenreeks onderbouwde keuzes gemaakt in nauwe afstemming met en goedkeuring door het ABC-bij de vaststelling van de jaarbegroting.

Resultaten en mijlpalen

Door de integratie ging in 2015 veel aandacht uit naar de interne organisatie en naar het maken van onderbouwde plannen ter concretisering van de op hoofdlijnen geformuleerde voornemens uit het beleidsplan 2015-2018. Deze plannen vormen de basis voor uitvoering en realisatie van de strategische prioriteiten in de komende jaren.

Het resultaat van alle inspanningen is een goed inzicht in de samenhang tussen de taken en activiteiten van de KB, en de gewenste borging daarvan. Op allerlei niveaus zijn relevante stappen gezet. Het fundament voor de samenwerking in het netwerk is gelegd en de diensten zijn gecontinueerd en 'geland' in de staande organisatie.

Onder de noemer 'vernieuwingsproces' is kritisch gekeken naar de gewenste sturing op de projecten binnen de KB, die onder andere van belang zijn voor de realisatie van de nationale digitale bibliotheek en is gestuurd op de beperking van risico's. In de eerste helft van 2015 stond het cluster BNL-projecten nog los van het Programma Digitale Bibliotheek (PDB), de projectorganisatie van de 'oude' KB. Inmiddels zijn beide programma's samengevoegd en worden de *business cases* in samenhang ontwikkeld, beoordeeld en geprioriteerd. Hiermee is een eenduidige projectsystematiek tot stand gebracht.

Diverse bedrijfsvoeringsprocessen zijn en worden momenteel beter ingericht:

- de bestaande planning- en control cyclus is aangepast conform de Wsob en de Kaderwet ZBO;
- een subsidiereglement t.b.v. het landelijk programma *Aangepast lezen* en verdere innovaties is vastgesteld en de bijbehorende beleidsregels zijn geëffectueerd;
- optimalisering inkoopfunctie: de centrale contractregistratie wordt verder verbeterd en de daaruit voortvloeiende verplichtingenadministratie wordt ingericht;
- op het gebied van HRM & Financiën zijn voorbereidingen getroffen voor het ontwikkelen van een meerjarige strategische en financiële personeelsplanning.
- in opdracht van OCW hebben we in 2015 onze administratie ingericht volgens de richtlijn van EFJ (elektronisch financieel jaarverslag). Het betreft een aanpassing van de categorie-indeling binnen de administratie ter voorbereiding op de XBRL standaard (eXtensible Business Reporting Language). Daarmee zou de jaarverslaggeving komend jaar geautomatiseerd aan het ministerie geleverd kunnen worden.

Meerjarenbegroting 2015-2018

Een gedetailleerde meerjarenbegroting kent de KB op dit moment nog niet, maar met ingang van 2016 wordt hieraan gewerkt. De baten t/m 2018 zijn bekend en verwerkt in onderstaand overzicht. De meerjarige lastenraming voor wat betreft de jaren 2017 en 2018 is op dit moment tentatief. Deze zal op basis van geïntegreerde en geprioriteerde KB jaarplannen verder worden geconcretiseerd.

Balansontwikkeling 2015-2018

	x € 1.000			
Activa	2015	2016	2017	2018
Materiële vaste activa	2.732	2.200	1.700	700
Vorderingen	354	300	300	300
Overige vorderingen en overlopende activa	248	250	250	250
Liquide middelen	68.072	61.699	58.649	57.649
Totaal activa	71.406	64.449	60.899	58.899
Passiva	2015	2016	2017	2018
Eigen vermogen	3.459	3.459	3.459	3.459
Bestemmingsreserve huisvesting	12.740	12.740	12.740	12.740
Bestemmingsreserve vernieuwing	2.000	-	-	-
Bestemmingsfondsen	6.560	6.500	3.000	1.000
Voorzieningen	1.747	1.750	1.700	1.700
Kortlopende schulden	44.900	40.000	40.000	40.000
Totaal passiva	71.406	64.449	60.899	58.899

De belangrijkste ontwikkelingen in de meerjarige balanspositie worden gevormd door de keuzes die in 2016 worden gemaakt met betrekking tot de renovatie van het KB-pand. Zeker is dat er de komende jaren vaste activa versneld zal worden afgeschreven.

In de begroting 2016 is uitgegaan van een overbesteding van 2 miljoen euro. Deze zal vanuit de in 2015 gevormde bestemmingsreserve vernieuwing worden gedekt. Voor wat betreft de bestemmingsfondsen wordt de komende beleidsperiode een afname verwacht door uitnutting van deze fondsen.

Staat van baten en lasten

	x € 1.000			
Baten (begroting)	2015	2016	2017	2018
Rijksbijdrage WHW organisatiekosten	45.947	45.348	44.545	44.118
Rijksbijdrage WSOB organisatiekosten	23.700	20.696	20.696	20.696
Rijksbijdrage Inkoop e-content	8.000	9.200	10.600	12.200
Rijksbijdrage Voorzieningen leesgehandicapten	11.270	11.270	11.270	11.270
Overige opbrengsten	2.097	1.956	2.000	2.000
Totaal baten	91.014	88.470	89.111	90.284
Lasten (begroting)	2015	2016	2017	2018
<i>Exploitatie</i>				
Personele lasten	29.501	30.520	30.000	29.500
Huisvestings- en facilitaire lasten	13.278	12.269	11.576	11.649
IT-kosten	6.746	6.550	6.550	6.550
Vernieuwingsbudget	4.744	4.768	4.500	4.500
Overige lasten	7.732	5.938	5.000	5.000
Subtotaal	62.001	60.044	57.626	57.199
<i>Collecties</i>				
Collectie WHW	1.616	1.616	1.616	1.616
Inkoop e-content	8.000	9.200	10.600	12.200
Subtotaal	9.616	10.816	12.216	13.816
<i>Nationale programma's en leesgehandicapten</i>				
Nationale programma's	8.127	8.340	8.000	8.000
Leesgehandicapten	11.270	11.270	11.270	11.270
Subtotaal	19.397	19.610	19.270	19.270
Totaal lasten	91.014	90.470	89.112	90.285
Saldo	0	-2.000	0	0

Baten

Voor de activiteiten van de KB geldt dat met het ministerie van OCW een meerjarige financiering is overeengekomen.

De meerjarenreeks t/m 2018 geeft aan dat de Rijksbijdrage voor normale bedrijfsvoering vanuit de WHW als gevolg van in voorgaande jaren opgelegde taakstellingen (ZBO-kortingen en taakstelling apparaatskosten) met circa M€ 1.8 terugloopt tot M€ 44,1 in 2018 (ten opzichte van 2015).

De Rijksbijdrage vanuit de Wsob voor landelijke stelseltaken en digitale infrastructuur en het programma Aangepast Lezen is tot en met 2018 gefixeerd op M€ 32. Ten opzichte van 2015 daalt de rijksbijdrage vanaf 2016 met M€ 3. De oorzaak is tweeledig: in 2015 werd eenmalig M€ 2,3 ontvangen ter compensatie van het

door de integratie ontstane nadelig btw-effect. Daarnaast worden met ingang van 1 januari 2016 de bedragen bestemd voor de Centrale Discotheek Rotterdam (CDR) en de Stichting Certificering Openbare Bibliotheken (SCOB) direct doorgestort naar deze instellingen.

Het geormerkte budget voor de inkoop e-content stijgt in de periode 2015-2018 met M€ 4,2 tot M€ 12,2 in 2018.

Naast de rijksbijdrage ontvangt de KB opbrengsten uit de verkoop van lidmaatschappen en interbibliotheecair leenverkeer.

De KB maakt gebruik van schatkistbankieren. Voor wat betreft de rentebaten is aangenomen dat deze de komende jaren structureel laag zullen zijn.

Lasten

Aangezien de KB de komende jaren nog te maken heeft met structurele taakstellingen uit het verleden en omdat de geormerkte budgetten binnen de Rijksbijdrage vanaf 2016 tot 2018 een steeds groter deel vormen van de ontvangsten, zal de KB een continue afweging moeten maken tussen investeringen in vernieuwing en het realiseren van besparingen op bestaande activiteiten of contracten.

In afwachting van de renovatieplannen voor het KB-gebouw zijn de huurlasten voor de komende jaren vooralsnog gelijk gehouden. Op de facilitaire dienstverlening zullen besparingen worden gerealiseerd.

Er wordt gewerkt aan een strategische personeelsplanning met als doel een goede afstemming tussen de beschikbare financiële middelen en het beschikbare/benodigde personeel in een evenwichtige verhouding tussen vast, tijdelijk en extern ingehuurd personeel. Hierbij wordt rekening gehouden met het relatief hoge aantal pensioneringen in de komende jaren (zie paragraaf 5.2 voor de verdere ontwikkeling van de huidige personele bezetting). In afwachting van de uitkomsten van de strategische personeelsplanning bevat deze paragraaf nog geen meerjarenprognose.

In verband met de te realiseren nationale digitale bibliotheek is ervoor gekozen het Vernieuwingsbudget de komende jaren gelijk te houden.

Op de post 'Overige lasten' worden onder andere door strakkere sturing op contractmanagement aanzienlijke besparingen verwacht.

Het geormerkte budget Inkoop e-content stijgt van M€ 9,2 in 2016 tot M€ 12 in 2018.

Toekomstige ontwikkelingen en risico beheersing

De KB is een financieel gezonde organisatie en kan de nabije toekomst met vertrouwen tegemoet zien. De budgettaire onderbesteding van 2015 zal deels worden aangewend voor een extra realisatie van plannen en voornemens in 2016. Met geïntegreerde sector- en jaarplannen wordt de basis gelegd voor een solide en toekomstvast financieel beleid in de komende jaren, zodat een goede balans tussen begroting en realisatie kan worden gewaarborgd. Dit zal enige herschikking van budgetten vereisen. De voorgenomen bestuurlijke fusie met Museum Meermanno heeft vooralsnog geen financiële impact op het boekjaar 2016 en komt derhalve niet voor in meerjarenramingen.

Samen met het ministerie van OCW zijn (nieuwe) indicatoren voor de openbare bibliotheeksector vastgesteld en zijn de prestatie-indicatoren voor de KB als geheel aangepast aan de nieuwe strategische prioriteiten.

Met het oog op een gezonde en toekomstgerichte bedrijfsvoering zal in relatie met de verdere uitwerking van een meerjarenbegroting een systeem van risico assessment en – management worden opgezet en verankerd in de planning- en control cyclus. Een dergelijke systematiek helpt om de financiële consequenties van het voorgenomen beleid nog beter in kaart te brengen en te monitoren, en om te kunnen anticiperen op mogelijke ontwikkelingen in de nabije toekomst.

Ontwikkelingen/risico's	Maatregelen en controle instrumenten
Strategisch	
Renovatie KB gebouw en aanverwante aspecten	Versterken bestemmingsreserve huisvesting
Vacatureruimte en behoefte aan personeelsplanning; goede balans tussen vast / tijdelijk personeel en inhuur.	Opstellen financiële en strategische personeelsplanning (2016).
Continuïteit: zicht vergroten op financiële consequenties van gevoerd en te voeren beleid (o.b.v. RJO regelgeving)	In 2016 uit te werken meerjarenbegroting en systeem voor risicomanagement borgen in planning- en control-cyclus.
Vernieuwing/ontwikkeling digitale bibliotheek	Invoeren (vorm van) portfoliomanagement ⁴
Strengere eisen Europese aanbesteding	Compliance en verdere borging inkoopfunctie
Operationeel	
Optimalisering contract management (van decentrale naar centrale registratie)	Implementeren van verplichtingenregistratie en ontwikkelen aanbestedingskalender
Digitale veiligheid	Voldoen aan wet- en regelgeving
Implementatie audit aanbevelingen en borging wet- en regelgeving.	Auditaanbevelingen opgenomen in actieplan 2016.

Bedrijfsvoeringsmededeling

Het systeem van interne sturing is gewaarborgd door de planning- en control cyclus. De effectiviteit van werkprocessen wordt getoetst en geëvalueerd door middel van periodieke productiecijfers en metingen van prestatie-indicatoren. Hoofdstuk 5 van dit jaarverslag bevat een rapportage op de prestatie indicatoren die met OCW zijn overeengekomen.

De directie is van mening dat de financiële verslaglegging deugdelijk is, en dat de geldende wet- en regelgeving is nageleefd.

Op basis van het hierboven beschrevene ten aanzien van de continuïteit van bedrijfsvoering laat de KB zien in control te zijn. Wat betreft alle overgenomen contracten, ooit afgesloten door o.a. Bibliotheek.nl in het kader van de ontwikkeling van de landelijke infrastructuur van de openbare bibliotheek, heeft de KB in 2015 moeten laveren tussen de verplichtingen voortvloeiende uit de Aanbestedingswet enerzijds en de verwach-

⁴ Portfoliomanagement richt zich op de juiste balans tussen de reguliere activiteiten, de (verander)initiatieven in relatie tot het beleidsplan en de wettelijke verplichtingen van de organisatie. Het zorgt ervoor dat het management continu over de juiste informatie beschikt om weloverwogen beslissingen te kunnen nemen.

tingen ten aanzien van de continuering van alle overgenomen diensten en dienstverlening volgens de Wsob en in lijn met de integratieopdracht anderzijds. Met de ingezette verbeteracties voor borging van rechtmatigheidsaspecten met betrekking tot inkoopdossiers, conform de geldende wet- en regelgeving, is er een gegronnd vertrouwen dat de KB in de nabije toekomst in staat is aan alle vereisten ter zake te voldoen. In dat kader wordt in 2016 nader gesproken over de specifieke criteria voor rechtmatigheid.

4.2 Kwaliteitszorg, bezwaar en beroep en klachtenregeling

Op grond van de Kaderwet ZBO (Art. 19) legt de KB verantwoording af over de taakuitoefening van het beleid met betrekking tot kwaliteitszorg. Op grond van de Wsob wordt tevens de Governance Code Cultuur in acht genomen.

Klachten- en bezwaarregelingen ten behoeve van klanten en medewerkers zijn aanwezig en worden via de daarvoor geëigende kanalen – KB website en/of intranet – gepubliceerd. De KB betracht de grootst mogelijke zorgvuldigheid bij de afhandeling van klachten en bezwaren jegens personen en instanties, en neemt de daarbij benodigde maatregelen om tijdigheid en kwaliteit te garanderen.

Ontvangen Wob-verzoeken 2015

Wob-verzoek d.d. 10 juni 2015 betreffende bevoegdheid ambtenaar bij het nemen van besluiten op Wob-verzoeken;

- Wob-verzoek d.d. 12 augustus 2015 betreffende IT-voorzieningen;
- Wob-verzoek d.d. 21 oktober 2015 betreffende jaarverslagen en jaarrekeningen vanaf 2005 en eerdere Wob-verzoeken betreffende de KB vanaf 2005.

Deze Wob-verzoeken hebben niet geresulteerd in bezwaarprocedures.

Ontvangen bezwaarschriften 2015

In 2015 zijn twee bezwaarschriften ingediend door medewerkers. Deze zijn in 2015 eveneens weer ingetrokken. Naast deze (ingetrokken) bezwaarschriften zijn er geen andere bezwaarschriften ingediend.

Er is in 2015 één formele klacht ingediend in de zin van Hoofdstuk 9 Algemene wet bestuursrecht. De klager is gehoord en de klacht is in 2015 schriftelijk afgehandeld.

5 Prestatie-indicatoren

5.1 KB-indicatoren 2015-2018: toelichting en evaluatie

Sinds 2003 maken KB-indicatoren deel uit van het jaarverslag. Zij maken de prestaties van de KB zichtbaar en meetbaar. In verband met de taakverbreding op grond van de Wsob is medio 2015 in overleg met het ministerie van OCW een nieuwe set indicatoren vastgesteld op basis van het KB beleidsplan 2015-2018. De bestaande indicatoren zijn herzien en aangevuld met nieuwe onderdelen. Als gevolg daarvan is er op een aantal indicatoren geen vergelijking mogelijk met voorgaande jaren, omdat bepaalde gegevens in 2015 voor het eerst verzameld zijn.

Overzicht KB-indicatoren 2015-2018

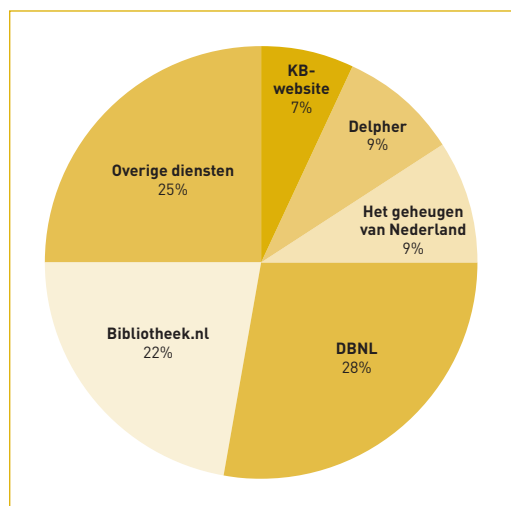
Voor de beleidsperiode 2015-2018 zijn de volgende indicatoren overeengekomen:

5.1.1	Gebruik van diensten van de nationale digitale bibliotheek
5.1.2	Toegang tot de (bibliotheek)collectie Nederland
5.1.3	Stelseltaken (aangepaste leesvormen, leesbevordering en basisvaardigheden)
5.1.4	Depottaak & duurzame opslag
5.1.5	Digitalisering van de Nederland Collectie
5.1.6	Bereik in Nederland
5.1.7	Samenwerking
5.1.8	Aanwezigheid in de pers
5.1.9	Klanttevredenheid

In het onderstaande worden de indicatoren achtereenvolgens toegelicht en geëvalueerd. Waar mogelijk wordt een koppeling gelegd met concrete doelstellingen in het KB beleidsplan 2015-2018.

5.1.1 Gebruik van de diensten van de nationale digitale bibliotheek

De nationale digitale bibliotheek is het geheel van digitale diensten dat de klant – in principe alle Nederlanders – via verschillende ingangen toegang geeft tot het aanbod van alle publiek gefinancierde bibliotheken in Nederland. De nationale digitale bibliotheek omvat het totaal aan digitale activiteiten van de KB op het terrein van de wetenschap, het erfgoed en de openbare bibliotheken.

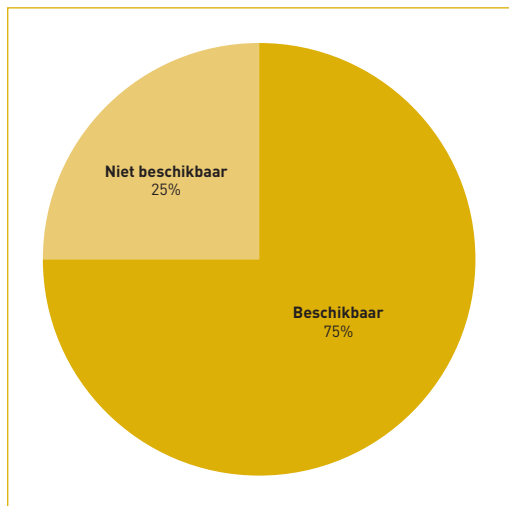

Bezoeken aan online diensten

De KB biedt via websites en online diensten, zoals *Delpher*, toegang tot digitale collecties. De mate waarin de klant daarvan gebruik maakt, wordt gemeten in het aantal bezoeken per dienst per jaar. Aan het einde van deze beleidsperiode (2018) streeft de KB jaarlijks naar 20 miljoen bezoeken aan digitale diensten. In 2015 lag dit aantal op 16.939.908 (85% van het gestelde doel).

5.1.2 Toegang bieden tot de (bibliotheek)collectie Nederland

Beschikbare e-books

Deze indicator betreft de beschikbaarheid van e-books via het e-bookplatform van de KB. In 2018 wil de KB ten minste 50% van het digitale nationale marktaanbod beschikbaar stellen. Dit percentage is gebaseerd op het totale aantal e-books dat door CB Logistics wordt aangeboden. In 2015 waren dat 42.546 titels. Daarvan zijn er momenteel 10.611 beschikbaar op het e-book platform.

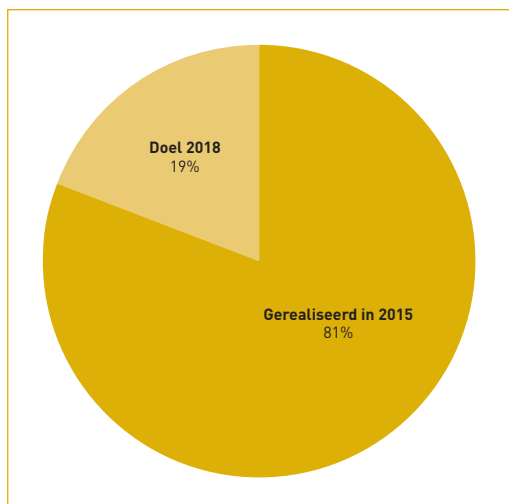
Linked Open Data

De KB wil alle relevante namen en plaatsen in de *full text* beschikbare digitale content van de KB publiceren als linked open data (LOD). (Collectie)informatie die gepubliceerd wordt als linked open data maakt het mogelijk om objecten uit verschillende collecties aan elkaar te koppelen, zowel binnen organisaties als daarbuiten. Daarmee wordt de vindbaarheid van informatie vergroot en het hergebruik van data gestimuleerd. In 2015 is bij wijze van pilot gestart met het linken van namen en plaatsen aan de *full text* berichten van het ANP. Dit is tevens als linked open data beschikbaar gemaakt. Op basis van de opgedane ervaringen wordt LOD in 2016 verder uitgebreid naar andere *full text* publicaties.

5.1.3 Stelseltaken (aangepaste leesvormen, leesbevordering en basisvaardigheden)

De KB geeft in samenspraak met de partners in het openbare bibliotheekveld invulling aan de stelseltaken. Daaronder vallen afstemming en coördinatie; educatie, informatie en reflectie; en vertegenwoordiging en promotie). Voor de beleidsperiode 2015-2018 zijn doelen vastgesteld voor aangepaste leesvormen, leesbevordering en basisvaardigheden.

Aangepaste leesvormen

- a. Het aantal aangepaste titels dat per jaar wordt omgezet naar aangepaste leesvormen.
Deze indicator betreft de activiteiten die gericht zijn op het bevorderen van toegankelijkheid door titels om te zetten naar aangepaste leesvormen. Eind 2018 is het wenselijke aantal titels dat wordt omgezet naar aangepaste leesvormen met 25% gegroeid naar 2.500 titels per jaar. In 2015 waren dat er 2020 (81%).

- b. Aantal ingeschreven lezers die gebruik maken van lezen in aangepaste vorm.
Doel voor 2018 is een toename van het aantal ingeschreven lezers dat gebruik maakt van de collectie aangepaste leesvormen. Eind 2015 was het aantal ingeschrevenen 40.004.

Leesbevordering

Leesbevordering en bevordering van leesplezier zijn centrale activiteiten in het kader van de stelseltaken. Hier wordt (onder andere) door middel van de programma's *BoekStart*, de *Bibliotheek op School* en *Basisvaardigheden* aan gewerkt.

- a. Percentage basisbibliotheken waar het programma *BoekStart* is ingevoerd.
Het doel om eind 2015 het programma *BoekStart*, bedoeld om voorlezen aan baby's en peuters te stimuleren, in alle basisbibliotheken ingevoerd te hebben is nagenoeg behaald (155 van de 156 basisbibliotheken).
- b. Bereik koffertje *BoekStart*.
De KB wil dat eind 2018 minstens 55% van de Nederlandse baby's via hun ouders bereikt worden (via consultatiebureaus, peuterspeelzalen etc.). In 2015 hebben 748 van de 788 bibliotheekvestigingen *BoekStart* voor baby's ingevoerd (96,6%) en 139 van de 222 servicepunten voeren *BoekStart* voor baby's (62,5%).
- c. Percentage basisbibliotheken waar het programma *BoekStart* in de kinderopvang is ingevoerd.
Aan het eind van de beleidsperiode moet 85% van de basisbibliotheken het *BoekStart* programma in de kinderopvang uitvoeren, waar 45% van de kinderopvanginstellingen in hun werkgebied aan deelneemt. Eind 2015 voerde 78,8% van de basisbibliotheken het *BoekStart* programma in de kinderopvang uit.
- d. Percentage basisbibliotheken waar het programma *Bibliotheek op school* wordt uitgevoerd.
Eind 2018 voert 85% van de basisbibliotheken het programma *Bibliotheek op school* (dBos) voor het basisonderwijs uit. De basisbibliotheken bereiken eind 2018 60% van de basisschoolleerlingen.
- e. Percentage bereik aantal scholen en aantal leerlingen basisonderwijs middels dBos basisonderwijs.
Aan het eind van de beleidsperiode is 60% van de basisschoolleerlingen bereikt. In 2015 was het bereik ca. 38%.
- f. Percentage bereik aantal scholen in het vmbo en het aantal leerlingen vmbo middels dBosVMBO.
Aan het eind van de beleidsperiode moet 25% van de VMBO leerlingen bereikt zijn middels dBosvmbo. Het programma is nog niet zo lang van start, waardoor er nog geen resultaten bekend zijn.
- g. Percentage bibliotheken waar dBosHAVO/VWO is ingevoerd.
Vanaf 2016 wordt de aanpak dBosHAVOVWO ontwikkeld. Eind 2018 heeft 10% van de basisbibliotheken die aanpak geïntroduceerd en bereikt daarmee 10% van de havo/vwo-leerlingen in hun werkgebied.
- h. Percentage bereik basisbibliotheken die een leesbevorderingsnetwerk (geletterheidsnetwerk ruimer gedefinieerd) heeft ingericht.
Van de basisbibliotheken werkt in 2018 90% samen met lokale overheid en instellingen binnen een leesbevorderingsnetwerk. Er is nog niet bekend hoeveel basisbibliotheken een dergelijk leesbevorderingsnetwerk hebben ingericht.

Basisvaardigheden

De resultaten uit 2015 aan het programma Basisvaardigheden m.b.t. lezen in Nederland (o.a. bestrijding laaggeletterdheid) zijn:

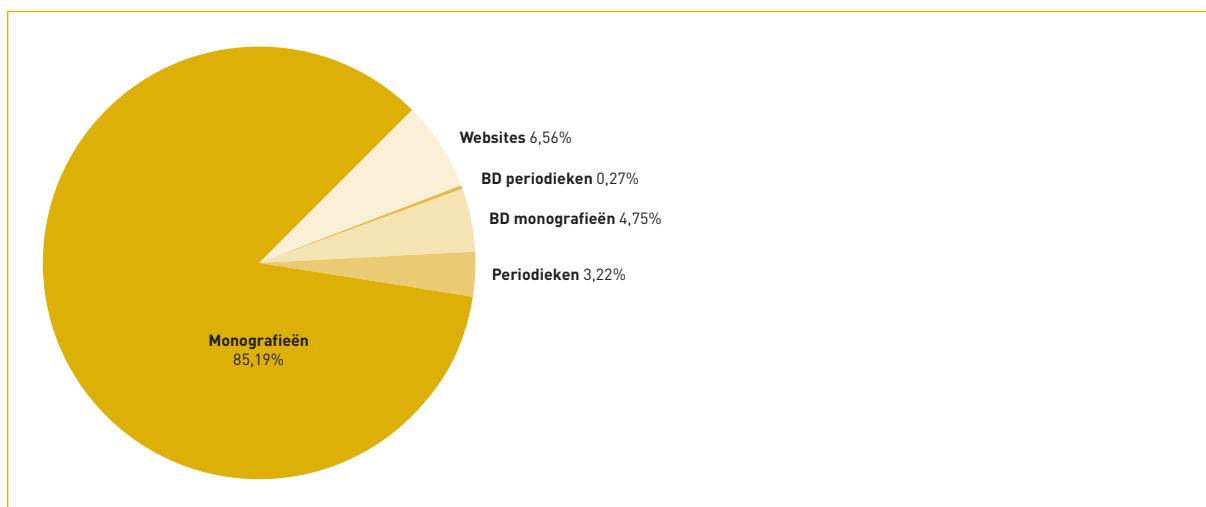
- Gebruik programma bibliotheek en basisvaardigheden: 10.374 sessies.
- Aantal gebruikers van www.oefenen.nl: 7.988 (t/m het derde kwartaal).
- Aantal taalhuizen in Nederland: 189.
- Gebruik geheim agent A.A.P.: 4.933 gebruikers sinds de lancering.

5.1.4 Depottaak & duurzame opslag

Depottaak

In het kader van de depottaak worden alle publicaties van en over Nederland verzameld, duurzaam opgeslagen en (zoveel mogelijk) beschikbaar gesteld. Het gaat hierbij zowel om fysieke als digitale publicaties. Het betreft unieke titels. Dit betekent dat gedigitaliseerde titels hierin niet zijn opgenomen.

Totaal zijn er in 2015 58.159 titels bijgekomen. Hieronder vallen de born digital en fysieke publicaties. De fysieke collectie kent in 2015 een toename van 51.422 titels: 49.547 monografieën (boeken en e-books) en 1875 nieuwe periodieken (tijdschriften en kranten). Daarnaast zijn nog eens 41.743 afleveringen verwerkt. De digitale collectie is toegenomen met 6.737 titels, 2.763 monografieën, 158 nieuwe periodieken en 3.816 websites. Daarnaast zijn er ruim 6,5 miljoen tijdschriftartikelen verwerkt. Van de totale aanwas in 2015 is 80% fysiek en 20% digitaal.

a. Webarchivering

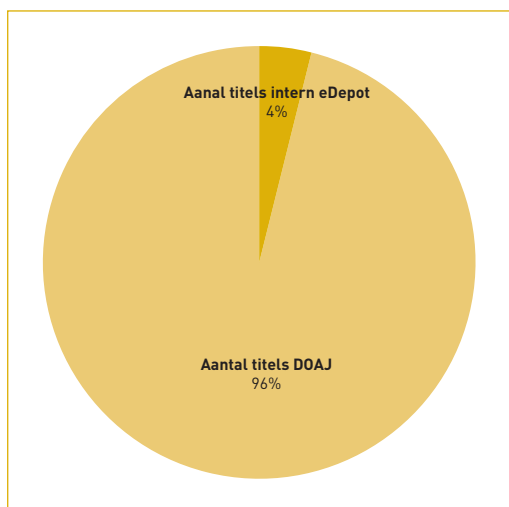
De KB is in 2007 gestart met het archiveren van een selectie van Nederlandse websites. Deze websites worden niet alleen binnengehaald (crawlen of harvesten), maar er wordt ook een strategie ontwikkeld om de informatie voor de lange termijn bruikbaar te houden. Het webarchief is sinds 2011 in de KB-leeszaal beschikbaar.

In 2015 is de 10.000ste website binnengehaald en daarmee is het doel voor 2015 bereikt. Gedurende deze beleidsperiode is het streven elk jaar minstens 1.000 websites aan het archief toe te voegen. Dit doel is in 2015 met 3816 websites ruimschoots behaald.

b. Dekkingsgraad Nederland collectie

Deze indicator vergelijkt het aantal boeken dat in de afgelopen jaren is verworven ten behoeve van de Nederland collectie met het aantal verschenen boeken dat voor opname in de collectie in aanmerking komt. Voor deze indicator wordt de dekking gemeten van de publicaties die in het jaar t-2 uitgegeven worden. Het resultaat voor 2015 betreft dus de dekking van publicaties verschenen in 2014. Daarmee wordt recht gedaan aan publicaties die pas in een later stadium bij de KB binnenkomen. De dekkingsgraad bedraagt 68,5%.

c. DOAJ

De Directory of Open Access Journals (DOAJ) is een website die een overzicht geeft van open access tijdschriften en de artikelen die daarin verschijnen. De database achter deze website wordt onderhouden door Infrastructure Services voor Open Access (IS4OA). De KB heeft zich tot doel gesteld om alle tijdschriften van DOAJ duurzaam op te slaan. Er is tot nu toe 4% verwerkt.

d. Big deals

In 2018 wil de KB 95% van de artikelen van de 'big deals' opgeslagen hebben in het digitaal magazijn. De tijdschriften moeten beschikbaar gesteld kunnen worden om ze in geval van een 'trigger event' aan de aangesloten bibliotheken te kunnen leveren. Dit project moet nog worden gestart.

e. Duurzame opslag

Digitale publicaties zijn kwetsbaar en lopen, onder andere door de voortschrijdende technologie, het risico onbruikbaar te worden. Om digitale publicaties voor het nageslacht te kunnen bewaren is duurzame opslag en *preservation management* voor digitale publicaties noodzakelijk. De toename van het aantal duurzaam opgeslagen publicaties in 2015 is: 2763 E-books, 185 nieuwe tijdschrifttitels en ruim 6,5 miljoen tijdschriftartikelen. De totale omvang van de duurzaam opgeslagen publicaties bedraagt 20,65 TB (exclusief reserve kopieën).

5.1.5 Digitalisering Nederland collectie

Vanuit het erfgoed domein concentreert de KB zich op digitalisering van alle Nederlandse publicaties vanaf het begin van de boekdrukkunst. In 2018 wil de KB 90% van alle in Nederland gepubliceerde boeken en van de meeste relevante tijdschriften en kranten van voor 1940 gedigitaliseerd hebben. Dit proces loopt voorts nog volgens planning.

KB collectie

De KB bezit een groot deel van alle Nederlandse publicaties vanaf het begin van de boekdrukkunst. De KB digitaliseert al een aantal jaren haar eigen collectie. Het is de bedoeling om de gehele fysieke collectie te digitaliseren. In 2015 zijn 1.244.484 pagina's van boeken gedigitaliseerd.

DBNL

De Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren is een website over de Nederlandse literatuur, taal en cultuurgeschiedenis. De DBNL collectie is in 2015 met 711 titels toegenomen.

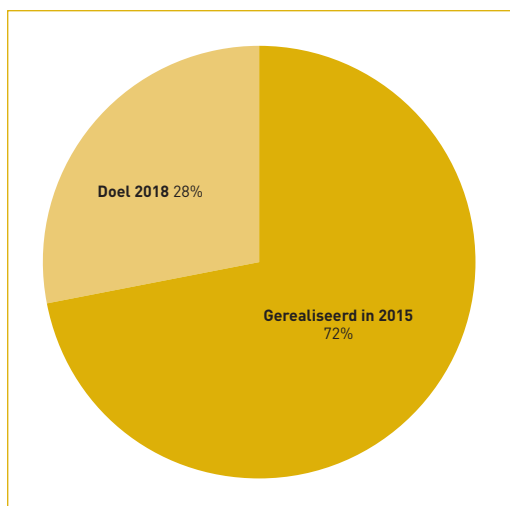
5.1.6 Bereik in Nederland

In 2016 wordt het bereik in Nederland onderzocht door TNS NIPO. Hiermee wordt door middel van een representatieve steekproef het aantal mensen gemeten die de KB-website hebben bezocht.

5.1.7 Samenwerking

De KB ontwikkelt zich in samenwerking met anderen. Om effectief te kunnen opereren in netwerken is het essentieel voldoende voeling te houden met de belangen, plannen en zorgen van andere spelers in het netwerk. Een stakeholder analyse wordt in 2016 afgerond.

Erfgoedinstellingen

Collecties van erfgoedinstellingen doorzoekbaar

Om zoveel mogelijk Nederlandse boeken, kranten en tijdschriften digitaal doorzoekbaar te maken bouwen we het bestaande netwerk uit met nieuwe partners. We streven er naar om in 2018 van 50 Nederlandse erfgoedinstellingen gedigitaliseerde content binnen Delpher doorzoekbaar te maken. In 2015 hebben we de digitale collecties van 36 nationale erfgoedinstellingen doorzoekbaar gemaakt.

Overige instellingen

Tentoonstellingen

Van de depotcollectie is het volgende materiaal uitgeleend voor een tentoonstelling of bruikleen:

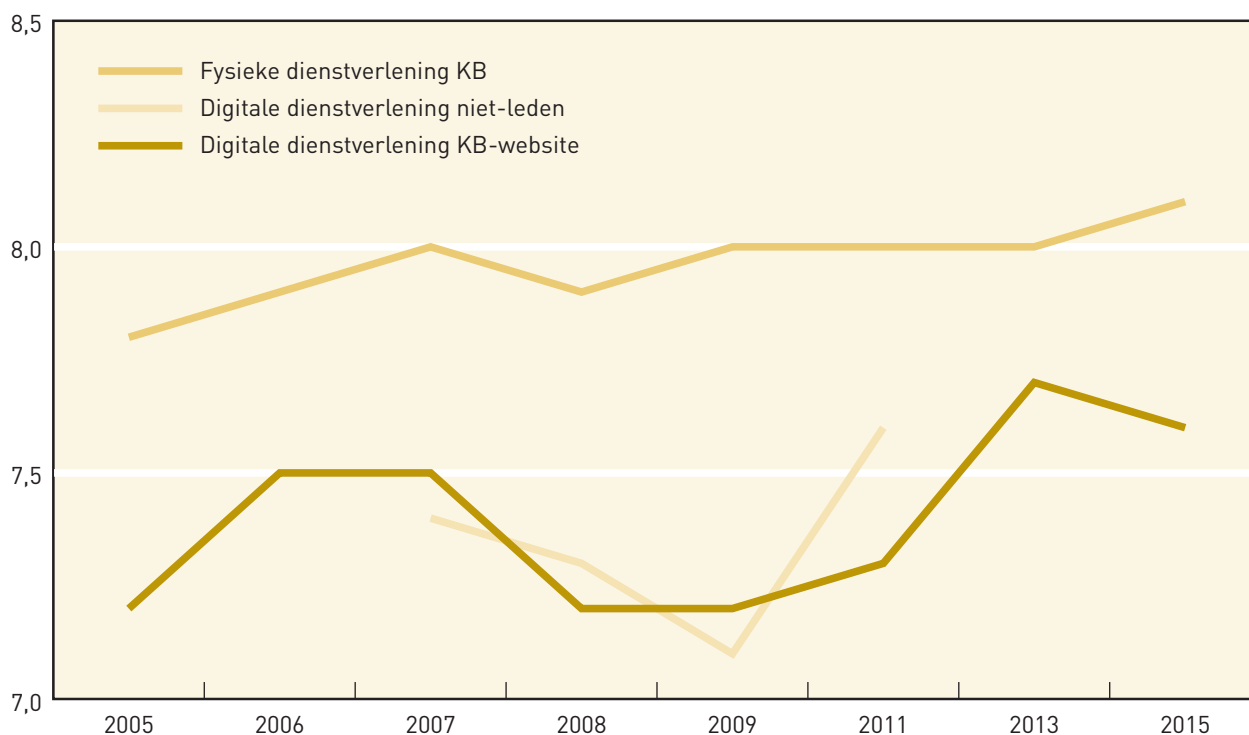
- Interne tentoonstellingen: 7 met 215 stukken;
- Externe tentoonstellingen Nederland: 30 met 630 stukken (waarvan 23 Meermannos);
- Externe tentoonstellingen buitenland: 7 met 13 stukken (waarvan 5 Meermannos).

5.1.8 Aanwezigheid in de pers: exposure KB in zowel fysieke als digitale media

Zie voor deze indicator bijlage A.

5.1.9 Klanttevredenheid

In 2015 zijn de respondenten van het klanttevredenheidsonderzoek in hoge mate tevreden over de KB. Dit geldt zowel voor de KB-vestiging, die gemiddeld met een 8,1 wordt beoordeeld, als voor de KB-website met een gemiddeld rapportcijfer van een 7,6. Het gemiddelde cijfer (vestiging en website) is 7,8. Het doel is om in 2018 een 8 voor de dienstverlening te halen.

5.2 Personeelsopbouw en -ontwikkeling

Peildatum 31 december 2015.

Op 31 december 2015 bedroeg de feitelijke bezetting van de vaste formatie 287,04 fte, met 59,82 fte aan vacatureruimte. Uit de vacatureruimte worden momenteel de kosten gedekt van extern personeel dat op contractbasis reguliere werkzaamheden voor de KB uitvoert.

De KB wil de vacatureruimte zoveel mogelijk inzetten voor de ontwikkeling van de nationale digitale bibliotheek.

De in 2016 op te stellen strategische personeelsplanning zal een indicatie geven van de benodigde aard en omvang van de personele capaciteit in relatie tot de wettelijke taken van de KB en van de gewenste verhouding tussen het vaste personeelsbestand en een eventueel benodigde flexibele schil van medewerkers (externen).

De vier sectorhoofden maken deel uit van het directieteam, maar hun formatie wordt niet gerekend tot de directie. Uitzendkrachten, stagiaires en banenpoolers zijn niet in dienst bij de KB en worden daarom niet meegeteld.

Formatie KB naar sector/afdeling in fte

	Vast	Tijdelijk	Project	Totaal
1. Directie	1,00			1,00
2. Directie - staf	1,70			1,70
3. Corporate Communicatie	9,81			9,81
4. Bibliotheekstelsel i.o.	3,30	1,00		4,30
5. Marketing & Diensten	85,82	9,75	0,80	96,37
6. Productie & Beheer	87,20	10,00	10,15	107,35
7. Innovatie & Ontwikkeling	58,72	10,10	10,20	79,02
8. Bedrijfsvoering	39,49	1,30		40,79
Eindtotaal	287,04	32,15	21,15	340,34
Vrije formatieruimte	59,82			
Totaal formatie op 31 december 2015	346,86			

In de onderstaande tabellen wordt de personeelsopbouw van de KB verder uitgesplitst zonder onderscheid naar vast, tijdelijk en projectpersoneel.

Leeftijdsopbouw KB in aantallen personen

	Man	Vrouw	Totaal
Tot 25 jaar		2	2
25-34	13	32	45
35-44	48	57	105
45-54	53	59	112
55-64	75	45	120
Vanaf 65 jaar		2	2
Eindtotaal	189	197	386

Verdeling voltijd- en deeltijdmedewerkers naar man/vrouw

	Man	Vrouw	Totaal
Deeltijd	48	106	154
Voltijd	141	91	232
Eindtotaal	189	197	386

Schaalverdeling uitgesplitst naar man/vrouw

	Man	Vrouw	Totaal
1 t/m 5	9	3	12
6 t/m 10	114	129	243
11 en 12	54	51	105
13 en hoger	12	14	26
Eindtotaal	189	197	386

In-, uit- en doorstroom in 2015 in aantallen personen (vast tijdelijk en projectpersoneel)

Instroom	97
Doorstroom	19
Tijdelijke detachering (in- en extern)*	23
Uitstroom	26
* Intern: 21, extern: 2 Let op: excl. stagiaires, banenpoolers en uitzendkrachten	

Deel II

Jaarrekening

6. Jaarrekening

6.1 Balans per 31 december 2015

Over het rapportagejaar 2015 is gekozen om over te gaan tot de rapportage methode van EFJ, conform de voorschriften van het ministerie van OCW.

		x € 1.000			
Activa		31 december 2015		31 december 2014	
Vaste activa					
Materiële vaste activa					
	Inventaris en apparatuur	1	2.732	3.022	
	Collectie		pm	pm	
			2.732		3.022
Vlottende activa					
	Debiteuren	2	639	658	
	Overige vorderingen en overlopende activa	2	247	713	
	Liquide middelen	3	68.078	60.154	
			68.964		61.525
Totaal activa			71.696		64.547
Passiva		31 december 2015		31 december 2014	
Eigen vermogen					
	Algemene reserve	4	3.292	2.599	
	Bestemmingsreserve huisvesting	5	12.740	9.740	
	Bestemmingsreserve (ex BNL)	6	0	784	
	Bestemmingsfonds OCW (ex BNL)	7	310	763	
	Bestemmingsfonds restant subs (ex SIOB)	8	5.298	5.298	
	Bestemmingsfonds OCW (ex SIOB)	9	499	1.474	
	Bestemmingsreserve digitale infrastructuur	10	2.000	0	
	Bestemmingsfonds Leesgehandicapten	11	565	0	
			24.704		20.658
Voorzieningen					
	Personeelsvoorziening	12	1.748	1.974	
			1.748		1.974
Kortlopende schulden					
	Crediteuren		4.116	3.672	
	Overige schulden en overlopende passiva	13	4.938	4.290	
	Saldo lopende projecten	14	36.191	33.953	
			45.244		41.915
Totaal passiva			71.696		64.547

De noten verwijzen naar de toelichting op de balans.

In de Balans per 31 december 2014 van de Koninklijke Bibliotheek zijn de balansen van Stichting Bibliotheek.nl, SIOB en DBNL samengevoegd. Derhalve zijn deze waarden afwijkend van het jaarverslag 2014 van de KB.

6.2 Staat van baten en lasten 2015

In de Staat van Baten en Lasten zijn bij de vergelijkende cijfers slechts de cijfers van de Koninklijke Bibliotheek zichtbaar, derhalve zal een significante stijging van baten en lasten zichtbaar worden.

x € 1.000				
		2015		2014
		Realisatie	Begroting	Realisatie
Baten				
Rijksbijdrage OCW WHW	15	36.692	36.331	38.558
Rijksbijdrage OCW WSOB	15	21.497	21.400	0
Rijksbijdrage Collecties	15	1.616	1.616	0
Rijksbijdrage OCW Leesgehandicapten	15	11.270	11.270	0
Rijksbijdrage OCW inkoop e-Content	15	8.000	8.000	0
Rijksbijdrage OCW BTW compensatie	15	2.300	2.300	0
Rijksbijdrage Nationale Programma's	15	8.000	8.000	8.000
Rijksbijdrage Samenwerking	15	431	0	0
Overige baten	16	-64	2.097	1.207
		89.742	91.014	47.765
Lasten				
Personeelslasten	17	32.044	27.024	19.341
Afschrijvingen op vaste activa	18	349	870	615
Huisvestingslasten	19	11.957	13.278	12.487
Overige bedrijfslasten	20	39.931	49.842	12.595
		84.282	91.014	45.039
Saldo baten en lasten		5.460	0	2.726
Totaal resultaat		5.460	0	2.726
Verwerking resultaat				
Algemene reserve		693	0	0
Bestemmingsreserve digitale infrastructuur		2.000	0	0
Bestemmingsreserve huisvesting		3.000	0	2.726
Bestemmingsfonds OCW (ex SIOB)		-798	0	0
Bestemmingsfonds Leesgehandicapten		565	0	0
		5.460	0	2.726

6.3 Kasstroomoverzicht 2015

In het kasstroomoverzicht 2015 is besloten om geen vergelijkende cijfers 2014 op te nemen omdat per 31 december 2014 de saldi van DBNL SIOB en BNL zijn opgenomen.

	x € 1.000	
	2015	
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo Baten en Lasten	5.460	
Aanpassing voor Afschrijvingen	218	
Aanpassing voor mutaties voorzieningen	-226	
Verandering in vlottende middelen:	0	
Vorderingen	486	
Schulden	1.092	
Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties	7.029	
Ontvangen interest	6	
Betaalde interest	0	
Buitengewoon resultaat	6	
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		7.029
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in MVA	-55	
Desinvesterings in MVA	127	
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		72
Overige balansmutaties		
Mutatie in het saldo lopende projecten		2.238
Mutaties in bestemmingsreserves en fondsen		-1.414
Mutatie liquide middelen		7.925

Het kasstroomoverzicht is op basis van de indirecte methode.

6.4 Toelichting op de jaarrekening 2015

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van een verslaggevingsperiode van een kalenderjaar. De vergelijkende verlies- en winstrekening cijfers 2014 aangaande KB. De beginbalans is geconsolideerd met BNL, DBNL en SIOB en sluit derhalve niet aan op de jaarrekening KB 2014.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld volgens de inrichtingsvereisten van Boek 2, Titel 9 van het Burgerlijk Wetboek en de richtlijnen van de Nederlandse Raad voor de Jaarverslaggeving, die worden gepubliceerd in de RJ-bundel nummer 660 (RJ 660). Met het ministerie van OCW is overeengekomen dat de KB in tegenstelling tot wat vermeld is in de RJ 660 bepaalde bijlagen (specificaties van projecten) niet hoeft op te nemen in de jaarrekening. In het kader van de EFJ (Elektronische Financiële Jaarrekening) heeft omzetting volgens de OCW taxonomie versie 9.0 plaatsgevonden.

Beleidsregels toepassing WNT

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 1 januari 2013 van kracht. Vanaf het jaarverslag 2014 is dit model aangepast. Hierbij wordt de BZK-publicatie uit februari 2014 'Regeling bezoldigingscomponenten WNT' gevolgd.

De grondslagen

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten. Opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Voor zover niet anders is vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen aanschafprijs.

Materiële vaste activa

De bedrijfsmiddelen worden gewaardeerd op aanschafprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen. Aanschaffingen worden geactiveerd vanaf € 1.500. De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van geschatte economische levensduur. De volgende afschrijvingspercentages worden gehanteerd: 5% (bibliotheekinrichting), 10% (meubilair), 20% (apparatuur en centrale systemen) en 33,3% (decentrale systemen). Door de instelling wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en bedrijfswaarde. Een bijzonder-waardeverminderingverlies wordt direct als last verwerkt in de staat van baten en lasten onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

Bestemmingsreserves

Delen van het eigen vermogen zijn voor verschillende doeleinden gereserveerd als bestemmingsreserves.

Bestemmingsfondsen OCW

Geormerkte OCW-gelden welke niet volledig zijn besteed in het betreffende boekjaar, zijn toegevoegd aan de verschillende bestemmingsfondsen. Eventuele onttrekkingen vinden plaats na toestemming van OCW.

De collectie

De collectie van de KB, die feitelijk het meest waardevolle activum van de organisatie vormt, is pro memorie opgenomen, gezien de bijzondere aard en onvervangbaarheid ervan. Kosten van verwerving en onderhoud van stukken worden verantwoord in de staat van baten en lasten van het betreffende jaar.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd op nominale waarde onder aftrek van een voorziening van oninbaarheid. In 2015 is een voorziening dubieuze debiteuren van K€ 23 gevormd op basis van de statische methode.

Voorzieningen

De KB heeft voorzieningen getroffen betreffende ingegane wachtgeldverplichtingen, ingegane seniorenregelingen en uitgestelde beloningen vanwege ambtsjubilea. De voorzieningen zijn gewaardeerd op nominale waarde.

Saldo lopende projecten

Onder saldo lopende projecten zijn opgenomen ontvangen projectgelden waar tegenover een specifieke bestedingsverplichting bestaat, die gebaseerd is op externe contractuele verplichtingen. Projecten zijn gewaardeerd op direct toerekenbare kosten en aan overige instanties toegezegde gelden. Op de geactiveerde kosten zijn de ontvangen subsidiegelden in mindering gebracht. Na realisatie van een project wordt het saldo van baten en lasten verwerkt in de staat van baten en lasten. De baten worden genomen naar rato van de verrichte prestaties.

Overige Baten

Het betreft hier de doorbelasting van zowel personeelskosten als doorbelaste werkplekken en automatiseringskosten, evenals royalties en boetes vanwege te late inlevering en diversen.

Rijksbijdrage

Onder de rijksbijdrage wordt de jaarlijkse bijdrage van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap verstaan.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld conform de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen, met uitzondering van deposito's met een looptijd langer dan drie maanden. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling over verschillende zaken zich een oordeel vormt, en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn.

Databanken en merken

De inhoud van de DBNL databanken wordt kosteloos ter beschikking gesteld aan haar gebruikers en is nage-
noeg geheel gefinancierd met publieke middelen.

6.5 Toelichting op de balans

Vaste activa

De specificatie van de post *materiële vaste activa* is als volgt:

				x € 1.000
1. Materiële vaste activa	31 december 2015		31 december 2014	
Inventaris en apparatuur				
Stand per begin boekjaar				
Aanschafprijs	20.221		20.635	
Cumulatieve afschrijvingen	-17.199		-17.242	
Boekwaarde		3.022		3.393
Mutaties in de boekwaarde				
Investerings	55		245	
Desinvesterings	-127		-659	
Afschrijvingen	-218		-615	
Saldo		-290		-370
Stand per ultimo boekjaar				
Historische kostprijs	20.149		20.222	
Cumulatieve afschrijvingen	-17.417		-17.199	
Boekwaarde		2.732		3.022

Onder materiële vaste activa zijn geen activa opgenomen waarvan de beschikbaarheid berust op een beperkt genotsrecht zoals erfpacht- en opstalrecht of huurkoop c.q. financieringshuur. De gebouwen en terreinen die de huisvesting van de KB vormen zijn geen eigendom. De met de huisvesting samenhangende kosten van onderhoud zijn echter voor rekening van de gebruiker. Hiervoor is in de rijksbijdrage een vergoeding voorzien.

De investeringen hebben betrekking op bibliotheek- en kantoorinrichting en IT-apparatuur. Met eventuele bijzondere waardeverminderingen wordt rekening gehouden.

Vlottende activa

De specificatie van de post *overige vorderingen* en overlopende activa is als volgt:

2. Debiteuren, Overige vorderingen en overlopende activa	31 december 2015		31 december 2014	
Debiteuren	662		700	
Voorziening dubieuze debiteuren	-23		-42	
		639		658
Overlopende activa	258		632	
Overige vorderingen	-11		81	
		247		713

Alle vorderingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

De specificatie van de post *liquide middelen* is als volgt:

3. Liquide middelen	31 december 2015		31 december 2014	
Kas	6		8	
Bankrekeningen	68.073		60.147	
Overige Liquide middelen	-1		-1	
		68.078		60.154

De KB participeert in het geïntegreerd middelenbeheer (schatkistbankieren) van het ministerie van Financiën.

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de KB.

Eigen vermogen

De specificatie van de post *eigen vermogen* is als volgt:

4. Algemene reserve	31 december 2015		31 december 2014	
Stand begin boekjaar	2.599		2.200	
Mutatie	0		399	
Dotatie uit resultaat	693		0	
Stand ultimo boekjaar		3.292		2.599

In beginbalans is per 31 december 2014 de algemene reserve van SIOB toegevoegd.

5. Bestemmingsreserve huisvesting	31 december 2015		31 december 2014	
Stand begin boekjaar	9.740		7.015	
Dotatie uit de algemene reserve	0		0	
Dotatie uit resultaat	3.000		2.726	
Onttrekking	0		0	
Stand ultimo boekjaar		12.740		9.740

De bestemmingsreserve huisvesting is ontstaan in 2001 voor de vooruit ontvangen bedragen in de rijksbijdrage, die onder het huisvestingsbudget vielen en bedoeld waren voor instandhouding en groot onderhoud. Ultimo 2007 was het bestemmingsfonds huisvesting volledig uitgeput. In 2008 heeft OCW een structurele verhoging van de (lumpsum) Rijksbijdrage voor het onderdeel huisvestingskosten toegekend, ter compensatie van de onvolledig vergoede indexatie van door de RGD in rekening gebrachte huur. Het bestuur heeft besloten van het resultaat M€ 3 toe te voegen, vanwege de ophanden zijnde renovatie van het KB-pand waar begin 2016 een besluit over genomen zal gaan worden.

6. Bestemmingsreserve BNL	31 december 2015		31 december 2014	
Stand begin boekjaar	784		0	
Dotatie uit de algemene reserve	0		0	
Dotatie uit resultaat	0		784	
Onttrekking	-784		0	
Stand ultimo boekjaar		0		784

De bestemmingsreserve BNL is conform afspraken teruggestort naar OCW.

7. Bestemmingsfonds OCW (BNL)	31 december 2015		31 december 2014	
Stand begin boekjaar	763		0	
Dotatie uit de algemene reserve	0		0	
Dotatie uit resultaat BNL 2014	310		763	
Onttrekking	-763		0	
Stand ultimo boekjaar		310		763

Het bestemmingsfonds OCW (BNL) betreft resultaat jaarekening BNL 2014, dit is teruggestort naar OCW, echter in de loop van 2015 bleek een deel van de nog te betalen posten, door BNL te hoog ingeschat. Aangezien dit BNL resultaat 2014 correcties zijn, wordt dit hierin verantwoord.

8. Bestemmingsfonds restant subs OCW 2010-2012 (SIOB)	31 december 2015		31 december 2014	
Stand begin boekjaar	5.298		5.298	
Dotatie uit de algemene reserve	0		0	
Dotatie uit resultaat	0		0	
Onttrekking	0		0	
Stand ultimo boekjaar		5.298		5.298

Met het ministerie is afgesproken dat door de KB plannen gemaakt worden ter besteding van dit bestemmingsfonds.

9. Bestemmingsfonds OCW algemeen 2013-2016 (SIOB)	31 december 2015		31 december 2014	
Stand begin boekjaar	1.474		692	
Dotatie uit de algemene reserve	0		0	
Dotatie uit resultaat (-/- BTW compensatie e-content)	-798		782	
Onttrekking resultaat SIOB 2014	-177		0	
Stand ultimo boekjaar		499		1.474

In de beginbalans van SIOB bleek dat een groot deel van de post aangegane verplichtingen ten onrechte als kosten 2014 opgenomen waren. Derhalve is een bedrag van K€ 782 per 31 december 2014 in dit bestemmingsfonds opgenomen, echter een aantal betalingen in 2015 zijn ten laste van deze dotatie geboekt. Aangezien de rijksbijdrage voor e-content t/m 2014 via Stichting Bibliotheek.nl liepen en daardoor de bijdrage exclusief BTW was, is voor 2015 door het ministerie toegezegd om maximaal K€ 1.000 te mogen overschrijden en hiervan is uiteindelijk K€ 798 ten laste van de Bestemmingsreserve OCW (ex SIOB) gebracht.

10. Bestemmingsreserve digitale infrastructuur	31 december 2015		31 december 2014	
Stand begin boekjaar	0		0	
Dotatie uit de algemene reserve	0		0	
Dotatie uit resultaat	2.000		0	
Stand ultimo boekjaar		2.000		0

Vanwege de overschrijding in 2015 van de Vernieuwingsprojecten heeft het bestuur besloten € 2.000.000 toe te voegen aan deze Bestemmingsreserve.

11. Bestemmingsfonds Leesgehandicapten	31 december 2015		31 december 2014	
Stand begin boekjaar	0		0	
Dotatie uit de algemene reserve	0		0	
Dotatie uit resultaat	565		0	
Stand ultimo boekjaar		565		0

Vanwege de overschrijding van de post Leesgehandicapten zal het overschot in een apart Bestemmingsfonds verantwoord worden.

12. Voorzieningen				
Personeelsvoorzieningen	Stand 1 januari 2015	Dotaties	Onttrekkingen	Vrijval
Voorziening wachtgeld	1.428	559	207	621
Voorziening jubilea	309	159	80	0
Voorziening SROI	237	97	134	0
Totaal	1.974	815	420	621
Personeelsvoorzieningen	Stand 31 december 2015	Kortlopend	Langlopend	
Voorziening wachtgeld	1.159	760	399	
Voorziening jubilea	388	55	333	
Voorziening SROI	200	125	76	
Totaal	1.748	940	808	

In de wachtgeldvoorziening eind 2014 werd voor K€ 550 opgenomen vanwege verwachte aflopende tijdelijke dienstverbanden van medewerkers uit de organisaties BNL en SIOB. Eind 2015 blijkt dat slechts K€ 73 ten laste van deze voorziening is gebracht.

De kosten voor wachtgeld in 2015 (een bedrag van K€ 207) zijn ten laste van de voorziening gebracht. De totale voorziening wachtgeld voor medewerkers waarvoor een wachtgeldvoorziening wordt gevormd bedraagt K€ 159 (2014 K€ 428).

Kortlopende schulden

De specificatie van de post *overlopende passiva* is als volgt:

13. Overige schulden en overlopende passiva	31 december 2015		31 december 2014	
Transitoria personele kosten	2.145		1.044	
Schulden inzake belastingen en sociale premies	1.549		1.540	
Schulden inzake Pensioenen	562		309	
Overige kortlopende schulden	683		1.129	
Vooruit ontvangen bedragen	0		268	
		4.938		4.290

De betaling van de loonbelasting vond plaats in januari 2016 en bedroeg € 949.231.

Alle schulden en overlopende passiva hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

14. Saldo lopende projecten	31 december 2015		31 december 2014	
Nationaal programma Metamorfoze (17049)	13.974		15.365	
Metamorfoze-programma (KB-projecten 17050)	9.406		4.942	
Digitale duurzaamheid (KB-projecten 17050)	6.574		7.113	
Staten-Generaal Digitaal (17050)	0		145	
Databank Digitale Dagbladen (17050)	116		291	
Overige projecten (17050)	-165		-199	
		29.904		27.656
Verloopstaat (17049 en 17050)				
Stand begin boekjaar	27.656		26.889	
Ontvangen subsidies	8.429		10.885	
Kosten projecten	-6.182		-10.118	
Reclassificatie naar lopende projecten				
Stand ultimo boekjaar		29.904		27.656
RGD project brandveiligheid (17055)		5.000		5.000
Verloopstaat saldo lopende projecten				
Stand begin boekjaar	5.000		5.000	
Ontvangen projectmiddelen	0		0	
Kosten projecten	0		0	
Stand ultimo boekjaar (17055)		5.000		5.000
Samenwerking KB/NA (17056)		1.287		1.296
Verloopstaat saldo lopende projecten				
Stand begin boekjaar	1.297			
Ontvangen projectmiddelen	0			
Kosten projecten	-10			
Stand ultimo boekjaar (17056)		1.287		1.297
Totaal stand projecten		36.191		33.952

In deze post zijn de bedragen opgenomen die in het kader van het landelijke programma Metamorfoze (conservering/digitalisering) zijn gereserveerd ten behoeve van instellingen in Nederland of daarbuiten die een belangrijke Nederlandse collectie willen laten conserveren en/of digitaliseren.

Het saldo lopende projecten is grotendeels langlopend van aard.

Over deze bedragen, die als subsidie worden uitgekeerd, moet de KB verantwoording afleggen. Aan de ontvangende instellingen wordt dan ook, voor subsidiebedragen hoger dan K€ 10, een accountantsverklaring van de onafhankelijke accountant gevraagd. De projectmiddelen die de KB zelf ontvangt, zijn net als vorige jaren ondergebracht in het saldo lopende projecten.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

De belangrijkste niet in de balans opgenomen verplichtingen met een materieel financieel belang zijn:

Huurverplichtingen

Met de Rijksgebouwendienst is een huurcontract voor het KB-gebouw gesloten tot en met 2035. De huur (inclusief servicekosten) bedraagt in 2015 K€ 8.680. De huur wordt elk jaar door de Rijksgebouwendienst geïndexeerd. Daarnaast wordt de huur incidenteel verhoogd met de zgn. allonges ter dekking/aflossing van de kosten van uitbreidingen/aanpassingen van gebouw en installaties die via de leenfaciliteit gefinancierd zijn.

Wagenpark

Met ingang van 5 juni 2013 werd een leasecontract aangegaan voor 5 jaar, met VPH Hoogenboomlease BV, voor een Volkswagen transporter. De kosten bedragen in 2015 € 9.274 (2014 € 6.821).

De verplichting korter dan 1 jaar bedraagt € 9.000 en € 14.500 voor 2 tot 5 jaar.

Printers

De leasekosten mbt multifunctional printersbedroegen over 2015 K€ 76, deels uit overgenomen leasecontracten van ex SIOB en ex BNL.

Het contract met Konica loopt t/m 31 januari 2020, het leasecontract met Veenman eindigt op 31 mei 2018.

Wachtgeld

Ex-werknemers kunnen aanspraak maken op herleving van wachtgeldrechten volgens de CAO WVOI.

6.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

Baten

15. Rijksbijdrage OCW	2015		2014
	Realisatie	Begroting	Realisatie
Rijksbijdrage	36.692	36.331	38.558
Rijksbijdrage E-content	8.000	8.000	0
Rijksbijdrage Leesgehandicapten	11.270	11.270	0
Rijksbijdrage Collecties	1.616	1.616	0
Rijksbijdrage BTW compensatie	2.300	2.300	0
Rijksbijdrage Stelseltaken en digitale infra	21.497	21.400	0
Rijksbijdrage Nationale Programma's	8.000	8.000	8.000
Rijksbijdrage Samenwerking	431	0	0
	89.806	88.917	46.558

Geaffilieerde instellingen

De KB betaalt jaarlijks namens het ministerie van OCW drie bedragen door aan z.g. geaffilieerde instellingen. Het betreft de International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA), de Stichting Bibliographie Linguistique (BL) en de Nationale Coalitie Digitale Duurzaamheid (NCDD).

16. Overige baten	2015		2014
	Realisatie	Begroting	Realisatie
Opbrengsten Interbibliothecair leenverkeer	140	140	145
Opbrengsten KB-passen	145	140	159
Opbrengsten publicaties	6	4	19
Diverse baten (inclusief rentebaten)	626	696	713
Opbrengsten G!ds	135	190	0
Subsidie Taalunie	700	800	0
Sluitrekening projecten	-2.138		129
Ontvangen subsidies overige projecten	321	127	0
	-64	2.097	1.165

Lasten

17. Personeelslasten	2015		2014
	Realisatie	Begroting	Realisatie
Personeel in vaste en tijdelijke dienst	20.517	21.710	12.821
Inhuur externen	7.486	3.438	1.206
Pensioenlasten	2.354	0	2.035
Sociale lasten	1.120	0	807
Dekking uit projecten	-2.138	0	-1.706
Projectpersoneel	265	0	2.864
Kosten wachtgeldregeling	-56	150	233
Overige personele lasten	2.496	1.726	1.080
	32.044	27.024	19.341

Ten behoeve van het inzicht zijn de cijfers vast en tijdelijk personeel samengevoegd.

Gedurende het jaar 2015 waren gemiddeld 346 werknemers in dienst op basis van een volledig dienstverband (2014: 276). Hiervan zijn geen medewerkers werkzaam in het buitenland, ook in 2014 niet.

Het hierin inbegrepen gemiddeld aantal werknemers bedraagt 386 in 2015 (2014: 298).

Daar de projectkosten, inclusief projectpersoneel, geen invloed hebben op het KB resultaat zijn deze niet begroot.

WNT-verantwoording 2015 Koninklijke Bibliotheek

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van toepassing zijnde regelgeving het algemene WNT maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2015 voor Koninklijke Bibliotheek is € 178.000. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Het individuele WNT-maximum voor de leden van Algemeen Bestuurscollege bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum, berekend naar rato van de duur van het dienstverband.

Bezoldiging topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionarissen

Bedragen x € 1		
Naam Functie(s)	Dr. E.J.B. Knibbeler Algemeen Directeur	Drs. J.S.M. Savenije Algemeen Directeur
Duur dienstverband in 2015	1/1-31/12	n.v.t.
Omvang dienstverband (in fte)	1	1
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee
Echte of fictieve dienstbetrekking?	nee	nee
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	ja	nee
Individueel WNT-maximum	178.000	178.000
Bezoldiging 2015		
Beloning	108.949	0
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	15.368	0
Subtotaal	124.317	0
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-
Totaal bezoldiging 2015	124.317	0
Gegevens 2014		
Duur dienstverband in 2014	1/1-31/12	1/1-31/12
Omvang dienstverband 2014 (in fte)	n.v.t.	1
Bezoldiging 2014		
Beloning	0	92.627
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0
Totaal bezoldiging 2014	0	92.627
Individueel WNT-maximum 2014	n.v.t.	230.474

In de jaarrekening 2014 van de KB is abusievelijk een inkomen van € 110.121 vermeld bij de Algemeen Directeur. Het correcte bedrag is € 92.627.

Toezichthoudende topfunctionarissen Algemeen Bestuurscollege

Bedragen x € 1			
Naam Functie(s)	Mr. drs. LC Brinkman Voorzitter	Mr. T.H.J. Joustra Voorzitter	Mr. drs. L. Jongsma Lid
Duur dienstverband	1/1-31/10	1/10-31/12	1/1-31/12
Individueel WNT-maximum	22.250	4.450	17.800
Bezoldiging 2015			
Beloning	7.083	1.417	8.500
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0
Subtotaal	7.083	1.417	8.500
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0	0
Totaal bezoldiging	7.083	1.417	8.500
Gegevens 2014			
Duur dienstverband in 2014	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12
Omvang dienstverband 2014 (in fte)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bezoldiging 2014			
Beloning	8.500	0	8.500
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0
Totaal bezoldiging 2014	8.500	0	8.500
Individueel WNT-maximum 2014	17.286	0	11.524

Toezichthoudende topfunctionarissen Algemeen Bestuurscollege deel 2

			Bedragen x € 1
Naam	Prof. dr. F.M.G. de Jong	Dhr. W. v.d. Stelt	
Functie(s)	Lid	Lid	
Duur dienstverband	1/1-31/12	1/1-31/12	
Individueel WNT-maximum	17.800	17.800	
Bezoldiging 2015			
Beloning	8.500	8.500	
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0	
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	
Subtotaal	8.500	8.500	
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0	
Totaal bezoldiging 2015	8.500	8.500	
Gegevens 2014			
Duur dienstverband in 2014	1/1-31/12	1/7-31/12	
Omvang dienstverband 2014 (in fte)	n.v.t.	n.v.t.	
Bezoldiging 2014			
Beloning	8.500	4.250	
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0	
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	
Totaal bezoldiging 2014	8.500	4.250	
Individueel WNT-maximum 2014	11.524	5.762	

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen die in 2015 een bezoldiging boven het toepasselijke WNT-maximum hebben ontvangen, of waarvoor in eerdere jaren een vermelding op grond van de WOPT of de WNT heeft plaatsgevonden of had moeten plaatsvinden. Er zijn in 2015 geen ontsluitkeringen aan overige functionarissen betaald die op grond van de WNT dienen te worden gerapporteerd.

18. Afschrijvingen op vaste activa	2015		2014
	Realisatie	Begroting	Realisatie
Afschrijvingen	349	1.200	615
	349	1.200	615

Vanwege de ophanden zijnde renovatie van het KB-pand zijn we terughoudend met de investeringen in het pand en de IT-apparatuur.

19. Huisvestingslasten	2015		2014
	Realisatie	Begroting	Realisatie
Huur en servicekosten gebouw	8.680	8.478	8.247
Onderhoud gebouw en projecten	1.286	2.571	2.283
Schoonmaak	587	657	-53
Energie en water	1.375	1.542	2.537
Heffingen	30	30	-527
	11.957	13.278	12.487

De dekking op onderhoud en exploitatie betreft de doorbelasting van vaste en variabele lasten aan inwonende instellingen.

20. Overige bedrijfslasten	2015		2014
	Realisatie	Begroting	Realisatie
Exploitatie	14.460	28.912	10.975
Collecties	1.886	1.660	1.620
E-content	8.630	8.000	0
Overige Projecten	4.250	0	0
Leesgehandicapten	10.705	11.270	0
	39.931	49.842	12.595

In het boekjaar en voorgaand boekjaar zijn de volgende bedragen aan accountants honoraria ten laste van het resultaat gebracht:

Accountantskosten	2015	2014
Controle van de jaarrekening	134	85
Andere controlewerkzaamheden	25	0
Fiscale advisering	18	0
Andere niet-controlediensten	6	7
	183	92

Bovenstaande honoraria betreffen uitsluitend de werkzaamheden die bij de instelling zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in art. 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties) en de in rekening gebrachte honoraria van het gehele netwerk waartoe de accountantsorganisatie behoort.

Den Haag, 10 maart 2016

Origineel getekend door mw. dr. E.J.B. Knibbeler, Algemeen Directeur en mr. T.H.J. Joustra, voorzitter van het Algemeen Bestuurscollege

Overige gegevens

Separaat te rapporteren vanwege de specifiek genoemde onderdelen in de Rijksbijdrage brieven:

E-content	2015	2014
Baten	8.000	
Lasten	8.798	
Resultaat	-798	

Aangezien de rijksbijdrage voor e-content t/m 2014 via Stichting Bibliotheek.nl liepen en daardoor de bijdrage exclusief BTW was, is voor 2015 door het ministerie toegezegd om maximaal K€ 1.000 te mogen overschrijden en dus wordt K€ 798 tlv de Bestemmingsreserve OCW (ex SIOB) gebracht.

Leesgehandicapten	2015	2014
Baten	11.270	
Lasten	10.705	
Resultaat	565	

Voor dit overschot zal een nieuw te vormen bestemmingsreserve opgenomen worden.

Collecties	2015	2014
Baten	1.616	
Lasten	1.886	
Resultaat	-270	

Taalunie	2015	2014
Baten	700	
Lasten	721	
Resultaat	-21	

Vanwege de toezegging van de Taalunie met betrekking tot de subsidie toekenning (in ieder geval K€ 700, met een maximum van K€ 800) zullen wij alsnog de resterende K€ 21 als vordering bij de Taalunie indienen.

Verantwoording Digitale bibliotheek voor de Nederlandse Letteren

De Digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren is een website over de Nederlandse literatuur, taal en cultuurgeschiedenis. Sinds de lancering van www.dbnl.org in 1999 door de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde groeide de site uit tot een populaire dienst die duizenden literaire teksten, secundaire literatuur en aanvullende informatie als biografieën en audiovisueel materiaal bevat. Ook zijn op dbnl.org een groot aantal studies en primaire bronnen beschikbaar op het brede terrein van de Nederlands(talig)e cultuurgeschiedenis. De website biedt een collectie die zo veel mogelijk representatief is voor het hele Nederlandse taalgebied, en bevat teksten van de vroegste tijden tot nu. De Koninklijke Bibliotheek voert met ingang van 2015 de DBNL-werkzaamheden uit conform de afspraken in het driejarenplan 2015-2017. Zij ontvangt hiervoor financiering van De Taalunie die via een commissie toezicht houdt op de uitvoering. In 2015 is in totaal € 721.042 aan kosten gemaakt, waarvan € 449.897 personeelskosten betreffend, € 209.503 digitaliseringskosten en € 61.642 is geïnvesteerd in de website.

In 2015 is de volgende productie (in pagina's) behaald:

Omschrijving	Aantal pagina's
Totale beschikbaar gestelde fulltext-NTU-productie	205.815
Totale beschikbaar gestelde fulltext-productie	235.890
Totaal in productie genomen	257.805

Bijzondere resultaten betreffen het realiseren van een nieuwe onderzoekstool: DBNL N-gram viewer, en nieuwe satelliet-site 'Edu Perron.nl' en het realiseren van de vindbaarheid van teksten in DBNL middels Delpher. Op 9 februari 2015 is er een stakeholdersbijeenkomst gehouden. De integratie van DBNL binnen de KB organisatie is in 2015 een goed eind op weg, voor de langere termijn zijn in 2015 de gebieden benoemd waar nog verdere afstemming voor nodig is.

Bestemming resultaat 2015

Het positieve exploitatiesaldo van K€ 5.460 wordt als volgt verdeeld:

- bestemmingsreserve huisvesting K€ 3.000 en nieuw te vormen bestemmingsreserve digitale infrastructuur M€ 2.000, toevoeging algemene reserve € 693.000.
- het overschot van € 565.000 voor Leesgehandicapten zal in een bestemmingsreserve Leesgehandicapten opgenomen worden.
- de hogere uitgaven bij e-content wordt als BTW compensatie tot een bedrag van K€ 1.000 ten laste van het Bestemmingsfonds OCW SIOB gebracht.

Het resultaat van K€ 5.460 is als volgt verdeeld:

	x €1.000
Toevoeging algemene reserve	693
Toevoeging aan de wettelijke en statutaire reserves	0
Toevoeging aan bestemmingsreserve Huisvesting	3.000
Toevoeging aan bestemmingsreserve digitale infrastructuur	2.000
Toevoegen aan nieuw te vormen bestemmingsreserve Leesgehandicapten	565
Onttrekken aan Bestemmingsfonds OCW SIOB 2013-2016 (resultaat e-content)	-798
Toevoeging aan bestemmingsfondsen	0
Resultaat na belasting	5.460

6.7 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant Verklaring over de jaarrekening 2015

Ons goedkeurend oordeel inzake getrouwheid

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de Koninklijke Bibliotheek op 31 december 2015 en van het resultaat over 2015 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de bepalingen bij en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

Ons afkeurend oordeel betreffende financiële rechtmatigheid

Naar ons oordeel voldoen de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2015, vanwege het belang van de specifieke aangelegenheid die wordt beschreven in de paragraaf 'Bevindingen die hebben geleid tot ons afkeurend oordeel betreffende financiële rechtmatigheid', niet in alle van materieel van belang zijnde aspecten aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Dit houdt in dat in de paragraaf 'onderbouwing van ons afkeurend oordeel betreffende financiële rechtmatigheid' genoemde aanbestedingen niet tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Controleprotocol OWB-instellingen 2015.

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2015 van de Koninklijke Bibliotheek te Den Haag gecontroleerd. De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2015;
- de staat van baten en lasten over 2015; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs en de bepalingen bij en krachtens de WNT.

De basis voor ons oordeel

Bevindingen die hebben geleid tot ons afkeurend oordeel betreffende financiële rechtmatigheid

In de jaarrekening 2015 zijn inkooptransacties verantwoord die samenhangen met door de Koninklijke Bibliotheek enerzijds overgenomen inkoopcontracten per 1 januari 2015 en anderzijds inkooptransacties in 2015, die niet in overeenstemming met de Aanbestedingswet 2012 tot stand zijn gekomen specifiek ten aanzien van het onderdeel gebruikte aanbestedingsprocedures. Wij vestigen de aandacht op de bedrijfsvoeringsmededeling van het bestuursverslag op pagina 33/34 waarin de situatie uiteengezet is. De totale contractwaarde van deze aanbestedingen bedraagt € 12,3 miljoen. Deze totale contractwaarde overschrijdt de tolerantiegrens van 5% van de totale baten over 2015, zoals opgenomen in het Controleprotocol OWB instellingen 2015.

De basis voor onze controle

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol OWB-instellingen 2015 en het controleprotocol WNT vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij zijn onafhankelijk van de Koninklijke Bibliotheek zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verantwoordelijkheden van het Algemeen Bestuurscollege

Het Algemeen Bestuurscollege is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs en de bepalingen bij en krachtens de WNT, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag
- de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Dit houdt in dat deze bedragen tot stand dienen te komen in overeenstemming met de in de wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, en ten slotte voor
- een zodanige interne beheersing die het Algemeen Bestuurscollege noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het Algemeen Bestuurscollege afwegen of de Koninklijke Bibliotheek in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het Algemeen Bestuurscollege de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het Algemeen Bestuurscollege het voornemen heeft om de Koninklijke Bibliotheek te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het Algemeen Bestuurscollege moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Koninklijke Bibliotheek haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheid voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel, bedoeld in artikel 2.9, lid 6 van de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek. Ons controleoordeel beoogt een redelijke mate van zekerheid te geven dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Verklaring betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde vereisten

Verklaring betreffende het jaarverslag en de overige gegevens

Wij vermelden op basis van de wettelijke verplichtingen onder Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs (betreffende onze verantwoordelijkheid om te rapporteren over het bestuursverslag en de overige gegevens):

- dat wij geen tekortkomingen hebben geconstateerd naar aanleiding van het onderzoek of het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs en paragraaf 2.2.3. Jaarverslag van het Controleprotocol OWB-instellingen 2015 is opgesteld, en of de door de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs vereiste overige gegevens zijn toegevoegd.
- dat het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Rotterdam, 10 maart 2016

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

M. van Ginkel RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2015 van de Koninklijke Bibliotheek

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, controleprotocol OWB 2015, het controleprotocol WNT, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze doelstelling is om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening vrij van materiële afwijkingen als gevolg van fouten of fraude is. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte criteria voor de financiële rechtmatigheid en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.
- het vaststellen dat de door het Algemeen Bestuurscollege gehanteerde continuïteits-veronderstelling aanvaardbaar is. Tevens op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de entiteit zijn bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;

Wij communiceren met de Auditcommissie en ABC onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Deel III

Bijlagen

Bijlage A

KB in de pers – gedrukt en online

De KB registreert doorlopend de vermeldingen van de KB in de gedrukte en de online media. Deze vermeldingen leveren gratis publiciteit (*free publicity*) op. De KB en haar activiteiten kunnen op verschillende manieren vermeld worden, als hoofdonderwerp, als subonderwerp, of als bron/bewaarplaats. Foto's van collectie-items, de magazijnen of het gebouw illustreren allerlei artikelen. Vaak heeft men het over 'het digitale krantenarchief van de KB', hoewel ook de naam Delpher steeds meer gemeengoed wordt.

Activiteiten van de KB, al dan niet samen met anderen, leiden tot veel gratis publiciteit: berichten over tentoonstellingen, facsimile's, evenementen. Onze eigen persberichten en nieuwsberichten op de website worden vaak letterlijk geheel of gedeeltelijk overgenomen in de pers.

De gezamenlijke advertentie-/PR-waarde van vermeldingen in de gedrukte en digitale media bedroeg M€ 4,8 het hoogste bedrag sinds we met meten begonnen.

Voor gedrukte media en online media vinden aparte tellingen en berekeningen plaats.

2015 is een overgangsjaar wat betreft monitoren van de gedrukte en online media. De integratiepartners SIOB en BNL monitorden hun mediavermeldingen op een andere manier. De vermeldingen van woordgroepen bijvoorbeeld *Tel mee met taal!* waren in 2015 nog niet goed te monitoren. Hierin wordt in 2016 voorzien. Enkele onderwerpen (Vakantiebieb en Luisterbieb) worden apart in een tabel vermeld.

Gedrukte media

Zoektermen in 2015: KB/Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland, Lily Knibbeler, Bas Savenije, Delpher, Historische Kranten, Topstukken.

Bibliotheek.nl, e-books in relatie met KB, Literatuurplein, Leesplein, Luisterbieb, Vakantiebieb, Poëziebieb.

Advertentiewaarde

De waarde van gedrukte publicaties wordt bepaald aan de hand van de paginaprijs in het medium, de omvang van het bericht en de verspreiding. In 2015 bedroeg de totale advertentiewaarde € 2.778.488. Vergeleken met 2014 is dat op € 222 na hetzelfde gebleven. En ook het aantal vermeldingen is op een afname van 8 berichten na nagenoeg hetzelfde.

In het algemeen kan worden gezegd dat in 2015 de zoektermen vaak terug te vinden zijn in lokale media. Waarschijnlijk is dit te verklaren door onderwerpen die gerelateerd zijn aan de openbare bibliotheek en heel lokaal gericht zijn zoals 'Vakantiebieb'.

Tabel 1: totaal overzicht advertentiewaarde, vermeldingen en oplage gedrukt

	Totaal 2015	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Advertentiewaarde	2.778.488	804.116	711.729	269.774	986.869
Aantal vermeldingen	451	120	96	91	144
Oplage	24.578.942	6.167.954	6.221.696	4.417.405	7.771.887

Hoogtepunten

De volgende onderwerpen (tabel 2) leverden de hoogste advertentiewaarde op. Delpher springt er uit: de advertentiewaarde is verzesvoudigd. De meeste aandacht in de gedrukte media gaat naar de collectie van de KB. Een collectiestuk wordt vaak genoemd in combinatie met de KB, bijvoorbeeld: 'Te vinden in het magazine van de KB'. Het gaat hier niet om een specifieke deelcollectie. De tentoonstelling Aan Tafel! Een boekje open over eetcultuur in Nederland heeft het goed gedaan in de gedrukte media. In vergelijking met de tentoonstelling Vogels in 2014, die we eveneens samen organiseerden met Museum Meermanno, is de advertentiewaarde gestegen met 161%.

Tabel 2: overzicht onderwerpen in de gedrukte pers 2015, gesorteerd op advertentiewaarde

Onderwerp in €	Advertentiewaarde in €	Aantal vermeldingen
Collectie	542.693	69
Delpher	487.750	65
Aan Tafel!	364.445	29
Hemsterhuis	97.389	8
Geschiedenis-onlineprijs	31.960	19
Audiolezen	16.033	13
Jaar van het boek	15.410	9
Expositie topstukken	13.967	13
Webarchief	13.367	12
Bas Savenije	12.809	3
E-readerabonnement	4.179	4

Onderwerp	Advertentiewaarde in €	Aantal vermeldingen
Vakantiebieb*	350.550	442
Luisterbieb*	93.987	123

* Voor de onderwerpen Vakantiebieb en Luisterbieb zijn absolute aantallen voor regionale lokale bladen per editie apart geteld.

Vermelding KB in landelijke dagbladen

In 2015 waren er 106 vermeldingen in landelijke dagbladen. Dat is een toename van 15 vermeldingen. Het *AD* schrijft het vaakst over de KB. Dagblad *Trouw* volgt met 13 artikelen.

	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
AD	7	5	5	8
Nederlands Dagblad	1	0	2	2
NRC	4	4	2	1
NRC Next	2	2	0	2
Parool	0	1	0	2
Reformatorisch Dagblad	3	1	0	4
Telegraaf	2	1	0	1
Trouw	3	6	0	4
Volkskrant	1	3	2	2
Totaal	23	23	11	26

Online vermeldingen

De KB wordt veelvuldig genoemd in online berichten. Sinds 2013 laat de KB permanent onderzoek doen naar deze vermeldingen. Voor het online monitoren wordt gebruik gemaakt van Clipit Media Monitoring. In 2015 is er gefilterd op de volgende zoektermen: KB/Koninklijke Bibliotheek, Nationale bibliotheek van Nederland, Lily Knibbeler, Bas Savenije, Delpher, Historische Kranten, Topstukken, nationale digitale bibliotheek.

De PR-waarde, volgens Clipit Media Monitoring, wordt bepaald door de volgende formule:

Advertentiekosten * Vertoningen per artikel * Opslag = Advertentiewaarde
Advertentiewaarde * Impact * Afmeting factor (of volgers) = PR-waarde
Advertentiekosten = het CPMtarief (CPM staat voor Kosten per duizend (bereik) van een website, gedeeld door 1000 vertoningen.

Binnen de online vermeldingen maken we onderscheid tussen redactioneel en sociaal (*social*) nieuws. Redactioneel nieuws omvat: nieuwssites, persberichten, nieuwsbrieven, weblogs, fora & reacties, nieuwsgroepen, reviews en meta-sites. Onder sociaal nieuws vallen alle berichten op Twitter, Facebook, Wikipedia, Flickr, Google-plus, Instagram en Pinterest.

Redactioneel nieuws

In 2015 zijn 1.195 redactionele nieuwsberichten verschenen waarin de KB is vermeld. De PR-waarde van dit online redactionele nieuws bedroeg € 797.356. Het overgrote deel van de berichten was positief van aard.

Tabel 3: overzicht advertentiewaarde en vermeldingen in redactioneel nieuws online

	Totaal 2015	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Aantal vermeldingen 1195	1195	372	259	291	273
PR-waarde	797.356	261.744	162.644	190.602	182.366

Hoogtepunten

Piek 1: 53 berichten: Marjan Berk schrijft voorleeslunchverhaal (29 juli)

Piek 2: 42 berichten: Lily Knibbeler nieuwe Algemeen Directeur (29 juni)

Piek 3: 29 berichten: Uitreiking Geschiedenis-onlineprijs (12 februari)

Op 29 juli wordt er volop geschreven over de nationale voorleeslunch. Een initiatief van o.a. KB, CPNB, Stichting Lezen & Schrijven en VOB. Op die dag is bekend geworden dat actrice en schrijfster Marjan Berk dit jaar het eerste voorleeslunchverhaal schrijft.

Eind juni wordt Lily Knibbeler benoemd als algemeen directeur.

De derde piek is van 12 februari, als in de aula van de KB de uitreiking van de Geschiedenis-onlineprijs plaats vindt. De vakjury heeft de website van Historiek uitgeroepen tot beste geschiedeniswebsite.

Tabel 4: overzicht advertentiewaarde en vermeldingen online redactioneel: OB onderwerpen

Onderwerp	PR waarde	Aantal vermeldingen
Vakantiebieb	328.311,10	492
Luisterbieb	113.942,93	155

Tabel 5: zoekopdracht afgezet tegen PR-waarde, in euro's

Zoekopdracht	PR-waarde in euro's
Koninklijke Bibliotheek	676.121
Delpher	48.350
Topstukken	29.583
Lily Knibbeler	27.787
Nationale digitale bibliotheek	15.515

Zoekopdracht versus PR-waarde

Als de PR-waarde wordt afgezet tegen de verschillende zoekopdrachten, blijkt dat de zoekterm KB/Koninklijke Bibliotheek veruit de grootste PR-waarde oplevert, gevolgd door Delpher. Toch is er in 2015 minder online geschreven over Delpher: een afname van 28,2%. De verklaring hiervoor is waarschijnlijk dat er in 2014 campagne was gevoerd voor Delpher: 'Je beste vondst', en in 2015 niet.

PR-waarde versus bron

Er is onderzocht welke bronnen de grootste PR-waarde hebben opgeleverd voor de KB in 2015.

De website nu.nl voert na de KB-website het lijstje aan. Het AD is geklommen in de lijst ten opzichte van 2014 (van 5 naar 3).

Tabel 6: PR-waarde versus bron

Bron	PR-waarde in euro's
Kb.nl	145.794
Nu.nl	84.745
Algemeen Dagblad	61.830
Historiek	44.683
Bibliotheek.nl	33.627
Telegraaf	28.074
Informatie Professional	24.195

Tabel 7: regio – aantallen

Provincie	Regionale bronnen
Zuid-Holland	60
Gelderland	38
Noord-Holland	27
Overijssel	20
Friesland	12

Sociaal nieuws

Tabel 8: totaal overzicht 2015 sociaal nieuws online

	Totaal 2015	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Aantal berichten	10.531	2.267	2.231	2.808	3.225
PR-waarde in euro's	1.282.880	272.406	325.086	327.641	357.747
Sociaal bereik	18.534.616	3.712.689	4.371.818	4.712.331	5.737.778

Piek 1: 166 berichten: Nationale bibliotheekcongres (9 december)

Piek 2: 151 berichten: Lily Knibbeler nieuwe Algemeen Directeur (29 juni)

Piek 3: 122 berichten: Hackathon (16 oktober)

In 2015 is de KB in 10.531 berichten vermeld op sociale media. Driekwart van deze vermeldingen waren tweets (7.908 stuks). Dat is een toename van 165%. Alle sociale media-vermeldingen leveren samen een PR-waarde op van € 1.282.880. Hiermee werden 18.534.616 mensen bereikt. Het overgrote deel van de berichten was positief of neutraal van aard. 417 berichten hadden een negatieve ondertoon. Vaak zijn het geen echte negatieve berichten over de KB. Er is bijvoorbeeld geschreven over een man die is beroofd in de buurt van de KB.

De stijging valt mede te verklaren door een gedeeltelijke samenvoeging van diverse sociale media kanalen en de interactie tussen de kanalen. Zo is het SIOB-account niet meer actief en is de volgers geadviseerd het KB account te volgen.

Tabel 9: zoekopdracht afgezet tegen PR-waarde, in euro's.

Zoekopdracht	PR-waarde in euro's
Koninklijke Bibliotheek	1.149.970
Delpher	104.700
Lily Knibbeler	16.138
Topstukken	10.807
Nationale digitale bibliotheek	1.265

Zoekopdracht versus PR-waarde

Als gekeken wordt welke zoekopdracht de meeste PR-waarde oplevert, dan blijkt dat 'Koninklijke Bibliotheek' de ranglijst ruimschoots aanvoert. De overige zoektermen hebben ook een toename laten zien, maar geen stijging van 55,4%.

Tabel 10: bron afgezet tegen PR-waarde, in euro's

Bron	PR-waarde
Twitter	1.247.381
Wikipedia	23.364
Facebook	6.196
Scholieren.com Forum	3.990
Geen Stijl reacties	422

PR-waarde versus bron

Van de totale PR-waarde die wordt gegenereerd via *sociale* media, komt 97 procent voor rekening van Twitter.

Volgers op sociale media

De redactie plaatst berichten, monitort en reageert op berichten op de sociale netwerken: Facebook, Google plus, Wikipedia, GeenStijl, Twitter en LinkedIn. Eind 2015 heeft de KB 3.165 volgers op Facebook (stijging van 34%) en 9.036 volgers op Twitter (stijging van 11,5%).

Bijlage B

Bijzondere aanwinsten 2015

Middeleeuwse handschriften

- Een laat 15^e-eeuws Latijns getijdenboek, gemaakt voor het Dionysiusconvent in Amsterdam.
Verworven met steun van de Vereniging Vrienden van de Koninklijke Bibliotheek.

Na-middeleeuwse handschriften

- Collectie Hemsterhuis (handschriften, tekeningen, brieven, luxe boekbanden en bijzondere gedrukte exemplaren).
Verworven met steun de Vereniging Vrienden van de Koninklijke Bibliotheek, het Prins Bernhard Cultuurfonds en het dr. Hendrik Muller's Vaderlandsch Fonds.
(Zie: www.kb.nl/nieuws/2015/unique-hemsterhuis-collectie-naar-kb).
- Brieven van J.R. Thorbecke, een portefeuille met visitekaartjes en tien biljetten van Thorbecke en enkele alba amicorum uit zijn familie.
- Brief van Willem Pijper aan Maurice Ravel (1928) met een aan Ravel opgedragen muziekstuk.
- Album amicorum van E.J. Tjarda van Starckenborgh (tweede helft achttiende eeuw)
- Achttiende-eeuwse kopie van een Wapenboek van de Ridderschap van Holland met ingekleurde wapens.
- Handgeschreven brief van kroonprins Willem II (1814).
- Brievenboeken van de Franse generaal Tarayre (bevelhebber onder Koning Lodewijk Napoleon).
- Fotoalbums van de oorlogchirurg Arius van Tienhoven betreffende de Balkanoorlogen en de Eerste Wereldoorlog.

Oude drukken

- Een vroeg-zestiende-eeuws Pestblad (devotieprent ter bescherming tegen de pest).
(Zie: blog.kb.nl/een-remedie-tegen-de-de-pest-een-onbekend-soort-drukwerk)
- Convoluut met drie titels uit de jaren 1620-1622 over wreedheden begaan door de Spanjaarden:
 - *De Spaensche tiranije gheschiet in Neder-lant, waer in te sien is, de onmenschelicke ende wreede handelinge der Spaengiaerden.* 1622.
 - Bartolome de las Casas, *Den vermeerderden spiegel der Spaensche tierannije geschiet in Westindien.* 1621
 - Willem Baudartius, *De Spaensche tiranije dienende tot een Morghen-wecker der vrye Nederlantsche Provintien.* [1620]
- Convoluut met vier werken van Jacob Cats en Constantijn Huygens, waaronder exemplaren van de zeldzame tweede drukken van Huygens' *Voorhout* en *Costelick Mall* uit 1623.
(Zie: blog.kb.nl/huygens-zeeuwse-debuut-een-haagse-bundel)

Boeken na 1800

- Ca. 500 protestants-christelijke werken van Nederlandse predikanten uit de negentiende en twintigste eeuw.
- Meer dan 200 uiterst zeldzame, merendeels vooroorlogse Nederlandse detective-uitgaven.
- 65 jubileum- en gedenkboeken uit de bouwwereld (geschenk van particulier).
- *Reisherinneringen* van J.F.H. (1880-1890), een zeldzaam studieverlag van 13 studenten van de Amsterdamse Handelsschool.

Bibliofiele uitgaven

- Twee bibliofiele uitgaven van A.A.M. Stols gedrukt op perkament (1923, 1928).
- Enkele unieke proefdrukken van de drukker/kunstenaar H.N. Werkman.
- Een reeks uitgaven van Elisabeth Tonnard (waaronder *The invisible book*, 2012).
- Exclusieve uitgaven van Arnon Grunberg (*Onze paus*, 2010), Lucebert (*Laboratorio Lucebert*, 1999) en J.J. Slauerhoff (luxue editie van *Archipel*, 1923).
- Siân Bowen, *Descriptions true and perfect* (2010-2011), gemaakt naar aanleiding van de oorspronkelijke documenten over de overwintering op Nova Zembla.
- Annesas Appel, *View on the World Map 06* (2014).

Kinderboeken

- Ruim 1000 oude kinderboeken, merendeels van vóór 1850, geschenken door de kort daarna overleden poppenspeelster Felicia van Deth.
- Een bijzondere Robinsonade: S.J. Andriessen & Daniel Defoe, *De lotgevallen van Robinson Crusoe [of] Tooverboek Robinson Crusoe*. [1871-1900]. Het boek bevat middenin een grote plaat van een toneelzaal met zuilen en muzikanten. Door de geïllustreerde pagina's om te slaan kan de getekende voorstelling worden veranderd, terwijl de theaterzaal eromheen hetzelfde blijft.
- De leporello *Zomervacantie aan zee*, bewerkt door Marie Hildebrandt (1912). Het is een lange kartonnen strook van meer dan 120 cm, bestaande uit vier bladen die zigzag dichtgevouwen kunnen worden. In het karton zijn sneetjes gemaakt, waar losse kartonnen figuurtjes in gestoken kunnen worden.
- Elise van Calcar, *Telkens mooier* (1874). Hiermee is de reeks beweegbare prentenboeken 'Wonderboeken voor 't jonge Nederland' compleet in de KB. Vier van de acht paginagrote illustraties zijn voorzien van flappen aan de zijkanten, die omgeslagen kunnen worden om de scène uit te breiden.

Collectie Koopman (Franse belletrische en kunstboeken)

- Speciaal met het oog op de te houden tentoonstelling in de Grolier Club New York (mei-juli 2016) werden moderne kunstenaarsboeken aangeschaft van Judith Rothchild, Serge Chamchinov, Robbin Ami Silverberg, Johannes Strugalla, Claire Illouz en vele anderen.

Papiercollectie

- Een verzameling originele riemkappen, watermerkpapieren, papiermonsters en papiermonsterboeken uit de vijftiende tot negentiende eeuw.

Verworven met steun van de Vereniging Vrienden van de Koninklijke Bibliotheek.

(Zie: www.kb.nl/nieuws/2015/zeldzame-aanschaf-verrijkt-papierhistorische-collectie)

Boekbanden

- Band van Benjamin Elbel rond het spectaculaire pop-up boek *Boven kamers* van Gerard J. Boer en Ingrid Siliakus. Elbel ontwikkelde in opdracht van de KB een innovatieve bindwijze waardoor de afzonderlijke pop-ups prachtig plat openen.
- Ontwerpen, banden en schetsen van boekbinder en bandhistoricus Janosz Szirmai. Een welkome aanvulling op de boekbanden van zijn hand die al in de collectie opgenomen zijn. Daarbij zeer interessant documentatiemateriaal van Elisabeth Menalda, de meest vooraanstaande Nederlandse boekbindster uit de eerste helft van de twintigste eeuw.

Schenking van de weduwe J. Szirmai.

Bijlage C

(Inter)nationale samenwerking

Samenwerking in Nederland

Beeld en Geluid

Samenwerkingspartner van de KB in de NCDD. Een back-up van het e-Depot van de KB wordt hier bewaard.

Blue Shield

De KB vertegenwoordigt binnen het bestuur van de cultuurbeschermingsorganisatie Blue Shield Nederland de IFLA-koepel.

DBNL

De Digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren, een website over de Nederlandse literatuur, taal en cultuurgeschiedenis. DBNL is gehuisvest in de KB en is per 1 januari 2015 formeel in de KB geïntegreerd.

FOBID

De KB speelt een actieve rol in FOBID, Netherlands Library Forum. Zij is vertegenwoordigd in het bestuur, de Juridische Commissie en de Nederlandse IFLA-Commissie.

GII

De KB is voorzitter en een van de kernleden van het in 2008 opgerichte Consortium Gemeenschappelijke Informatie-infrastructuur (GII). Naast de KB zijn kernleden: UKB, Plusbibliotheken (WSF) en VOB. De GII streeft naar algemene toegang voor alle Nederlandse burgers tot het gezamenlijke bezit van alle Nederlandse bibliotheken (de Collectie Nederland).

KVB

De Koninklijke Vereniging van het Boekenvak (KVB). De KB heeft zitting in de Raad van Advies.

KNVI

De KB is vertegenwoordigd in het bestuur van de afdeling Onderwijs en Onderzoek van de Koninklijke Nederlandse Vereniging van Informatieprofessionals.

Letterkundig Museum

Het Nederlands Letterkundig Museum en Documentatiecentrum, gevestigd in het Koninklijke Bibliotheek-complex in Den Haag, is gewijd aan auteurs uit het Nederlandstalige gebied vanaf 1750.

Museum Meermanno

De KB is vertegenwoordigd in de Raad van Toezicht van dit museum. In 2015 zijn intensieve besprekingen gevoerd over een bestuurlijke fusie tussen de KB en Museum Meermanno.

Nationaal Archief

Binnen het programma Metamorfoze werkt de KB sinds 2005 samen met het NA.

Nationaal Comité 'Memory of the World-programme'

In 2011 is formeel het Nationaal Comité 'Memory of the World-programme' opgericht, op initiatief van de KB, het Nationaal Archief, het Instituut voor Beeld en Geluid en Digitaal Erfgoed Nederland. De leden zijn benoemd door de Nationale UNESCO Commissie, het secretariaat berust bij de KB.

NBD Biblion

Leverancier van bibliotheekmaterialen en diensten.

NCDD

De Nationale Coalitie voor Digitale Duurzaamheid is een stichting en heeft naast de KB, DANS, het Nationaal Archief, het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid en de Culturele Coalitie Digitale Duurzaamheid (vertegenwoordigd door EYE Filminstituut) als partners. Belangrijkste doelstelling van de NCDD is: op korte termijn een stabiele organisatorische en technische infrastructuur te realiseren, die duurzame toegankelijkheid garandeert van digitale gegevens die van cruciaal belang zijn voor wetenschap, cultuur en samenleving.

Nederlandse Boekhistorische Vereniging (NBV)

De NBV is de vereniging voor liefhebbers van het boek in al zijn verschijningsvormen. De vereniging telt ca. 650 leden, waaronder wetenschappers, journalisten en antiquaren. De KB is vertegenwoordigd in het bestuur van de vereniging en in de redactie voor het jaarboek.

Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE)

De KB is vertegenwoordigd in de stuurgroep van dit netwerk, dat onder regie van OCW gedragen wordt door Nationaal Archief, Rijksdienst Cultureel erfgoed, Beeld en Geluid en Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen (KNAW). De Algemeen Directeur is tevens voorzitter van het werkpakket gericht op Zichtbaarheid. De KB is bovendien vertegenwoordigd in de coördinatiegroepen van de werkpakketen Bruikbaar en Houdbaar.

OCLC

OCLC is een wereldwijd samenwerkingsverband van bibliotheken dat gezamenlijk te gebruiken technologie en eigen research biedt aan zijn leden en aan de volledige branche. In Nederland verzorgt OCLC de informatie-infrastructuur voor educatieve en culturele erfgoedinstellingen. In 2008 is een consortium opgericht dat bibliotheken van deze instellingen vertegenwoordigt (zie onder GII).

Sectorinstituut Openbare Bibliotheken (SIOB)

Het SIOB voerde de landelijke regie op het bibliotheekbestel, bevordert de samenhang, verbinding en efficiëntie binnen het openbare bibliotheekstelsel als geheel en ontwikkelt en initieert beleid en innovatie binnen de sector. De taken van het SIOB zijn per 1 januari 2015 geïntegreerd in de KB.

Stichting Pica

De KB is vertegenwoordigd in het bestuur van de Stichting Pica. Het doel van de stichting is de bevordering van de wetenschappelijke en openbare informatievoorziening in Nederland, o.a. door het subsidiëren van projecten en activiteiten die de samenwerking tussen bibliotheken stimuleren. Stichting Pica fungeert o.a. als koepel voor het consortium GII.

Stichting Samenwerkende POI's Nederland

Dit is de organisatie van de gezamenlijke Provinciale Ondersteuningsinstellingen. Zij organiseert samenwerking tussen de POI's onderling en met andere organisaties, zoals de Vereniging van Openbare Bibliotheken en de Koninklijke Bibliotheek. Daarnaast behartigt de SPN de gedeelde belangen van de POI's in het bestuurlijk overleg met provincies en het Rijk.

Stichting Bibliotheek.nl

Stichting Bibliotheek.nl (BNL) is eind 2009 opgericht om digitale diensten namens en voor openbare bibliotheken te ontwikkelen, uit te rollen en te beheren. De activiteiten van BNL zijn per 1 januari 2015 geïntegreerd in de KB.

Stichting Aangepast Lezen / Bibliotheekservice Passend Lezen

In opdracht van het ministerie van OCW is de KB regievoerder en eindverantwoordelijk voor de dienstverlening aan mensen met een leesbeperking. Deze dienstverlening komt samen in de bibliotheekvoorziening Aangepast Lezen. Aangepast Lezen maakt boeken, kranten en tijdschriften toegankelijk in een aangepaste leesvorm (audiolezen, braillelezen, letterlezen, combilezen) waardoor ook mensen met een leesbeperking volwaardig mee kunnen doen in de maatschappij. Om de dienstverlening zo efficiënt mogelijk te laten verlopen, werken onder regie van de KB de volgende organisaties hierin samen: Bibliotheekservice Passend Lezen, Dedicon en CBB.

SURF

Samenwerkingsorganisatie van het hoger onderwijs en onderzoek op het gebied van netwerkdienstverlening en informatie- en communicatietechnologie. De KB participeert in SURF als lid van het algemeen bestuur en adviseur van het Platform ICT en Onderzoek.

Taalunie

De Taalunie is een beleidsorganisatie voor het Nederlands, die beleid, producten en diensten ontwikkelt, zodat het Nederlands optimaal benut kan worden. De KB werkt met de Taalunie samen in het kader van de DBNL.

Tiele-Stichting

De dr. P.A. Tiele-Stichting bevordert de wetenschap van het boek in al zijn verschijningsvormen en van de drukkunst, en de daarmee samenhangende technieken. Het Frederik Mullerfonds ter bevordering van niet-commerciële publicaties op het gebied van bibliografie en iconografie is sinds 2007 hier ondergebracht. De KB levert de voorzitter en de penningmeester van zowel de Tiele-Stichting als het Frederik Mullerfonds. Tevens faciliteert de KB de inhoudelijke en praktische ondersteuning van het bestuur van de Tiele-Stichting.

UKB

UKB is het samenwerkingsverband van de dertien Nederlandse universiteitsbibliotheken en de KB. De Open Universiteit, de KNAW en de werkgroep Speciale Wetenschappelijke Bibliotheken zijn geassocieerd lid. De KB stelt onderzoekscapaciteit beschikbaar voor benchmarking.

Vereniging van Openbare Bibliotheken

Branchevereniging van de openbare bibliotheken, de provinciale ondersteuningsorganisaties en de landelijke organisaties.

Vlaamse Erfgoed Bibliotheken

De Vlaamse Erfgoedbibliotheek is een netwerk van erfgoedbibliotheeken dat eind 2008 werd opgericht door zes partnerbibliotheeken (Antwerpen, Brugge, Gent, Limburg/Hasselt en Leuven). De KB werkt met dit netwerk samen in het kader van de DBNL.

Wikimedia Nederland

De Vereniging Wikimedia Nederland bevordert initiatieven om vrije kennis te verzamelen en voor iedereen te ontsluiten. Daarom ondersteunt zij de vrijwilligers van Wikipedia, andere Wikimedia-websites en haar eigen projecten.

Internationale samenwerking – Europa

CENL

De Conference of European National Librarians is het samenwerkingsverband van (directeuren van) 48 nationale bibliotheken in Europa. CENL is de opdrachtgever van The European Library. De KB is actief betrokken bij de Copyright Working Group en de Joint CENL/FEP Working Group.

CERL

Consortium of European Research Libraries. Doel van het consortium is uitwisseling van kennis en expertise tussen wetenschappelijke bibliotheken met als oogmerk verbetering van toegang tot, gebruik en behoud van Europees gedrukt erfgoed. De KB is vertegenwoordigd in de Coordinating Committee.

Europeana

In november 2007 is de stichting European Digital Library (later: Stichting Europeana) opgericht waarin de overkoepelende Europese organisaties voor erfgoed participeren. De KB is vertegenwoordigd in het bestuur. Europeana bouwt een multimedia website op het rijke erfgoed van Europa, waarbij multiculturele en meertaalige elementen worden gecombineerd met technologische ontwikkeling en nieuwe bedrijfsmodellen. Het project wordt gefinancierd door de Europese Commissie en is gehuisvest in de KB.

Europeana Newspapers

Samenwerkingsproject tussen Europese instituten om op Europees niveau de digitale krantencollecties beter toegankelijk te maken.

IMPACT

CoC (Centre of Competence) Expertisecentrum voor digitalisering van historisch gedrukt tekstmateriaal in Europa. KB zit in het bestuur.

LIBER

De KB is lid van de Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche, de Europese associatie van grote wetenschappelijke bibliotheken. LIBER vormt een functioneel netwerk van zo'n 420 onderzoeksbibliotheken in Europa en steunt dit netwerk in het beheer en behoud van cultureel erfgoed. Het secretariaat is in de KB gehuisvest.

TEL

The European Library portal wordt in opdracht van de Conference of European National Librarians (CENL) bij Europeana ontwikkeld en onderhouden. The European Library geeft digitaal integraal toegang tot de collecties van 48 nationale bibliotheken in 35 talen. Via TEL vindt de klant een schat aan digitale collecties, en verder bibliografische informatie over de verschillende collecties. TEL zorgt ook voor de input van het materiaal van de nationale bibliotheken in Europeana.

SUCCEED

Versterking van de infrastructuur van Centres of Competence in Europa op het gebied van digitalisering.

Internationale samenwerking – wereldwijd

CDNL

Conference of Directors of National Libraries. Als nationale bibliotheek van Nederland participeert de KB op directieniveau in dit mondiale samenwerkingsverband van nationale bibliotheken.

IFLA

De KB neemt deel in de wereldwijde koepelorganisatie voor bibliotheken, de International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). Het hoofdkwartier van de IFLA is gehuisvest in het KB-gebouw.

IIPC

International Internet Preservation Consortium. De KB is lid van het IIPC. Binnen dit consortium vindt wereldwijd afstemming plaats en worden nieuwe initiatieven opgezet op het gebied van webarchivering. Verder worden binnen het kader van het IIPC bestaande tools voor webarchivering doorontwikkeld en nieuwe tools en strategieën opgezet. De KB is hierbij nauw betrokken.

OPF

Open Preservation Foundation. In 2010 is de OPF ingericht, aanvankelijk onder de naam Open Planets Foundation, om praktische oplossingen en expertise op het gebied van digitale duurzaamheid te bundelen en te ontwikkelen, als vervolg op het Planets-project. De KB is een van de oprichters van de OPF, waarin verder vanuit Nederland het Nationaal Archief deelneemt. Diverse Britse, Oostenrijkse en Deense organisaties die zich bezighouden met digitale duurzaamheid maken ook deel uit van de Open Preservation Foundation, evenals Microsoft Research. De KB levert een lid van de Board of Directors.

Bijlage D

Afkortingen

ABC	Algemeen Bestuurscollege
BNL	Stichting Bibliotheek.nl
CBB	Christelijke Bibliotheek voor Binden en Slechtzienden
CB Logistics	Centraal Boekhuis
CBO	Collectieve Beheerorganisatie
CDNL	Conference of Directors of National Libraries
CDR	Centrale Discotheek Rotterdam
CENL	(Foundation) Conference of European National Librarians
CERL	Consortium of European Research Libraries
CODART	International Council for Curators of Dutch and Flemish Art
CPNB	Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek
DANS	Data Archiving and Networked Services
DBNL	Digitale Bibliotheek der Nederlandse Letteren
DEN	Stichting Digitaal Erfgoed Nederland
EBLIDA	European Bureau of Library, Information and Documentation Associations
FOBID	Netherlands Library Forum
GII	(Consortium) Gemeenschappelijke Informatie-infrastructuur
GAU	Groep Algemene Uitgevers
Huygens ING	Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis
IBL	Interbibliothecair Leenverkeer
IFLA	International Federation of Library Associations and Institutions
IIPC	International Internet Preservation Consortium
IMPACT CoC	Improving Access to Text Centre of Competence
IPO	Interprovinciaal Overleg, koepelorganisatie van de twaalf provincies
ISOC	Internet Society Nederland
KB	Koninklijke Bibliotheek
KNAW	Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen
KNHG	Koninklijk Nederlands Historisch Genootschap
KNVI	Koninklijke Nederlandse vereniging van informatieprofessionals
KVB	Koninklijke Vereniging van het Boekenvak
LIBER	Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche
LM	Letterkundig Museum
NA	Nationaal Archief
NBC	Nationale Bibliotheekcatalogus
NBV	Nederlandse Boekhistorische Vereniging
NCDD	Nationale Coalitie voor Digitale Duurzaamheid
NIAS	Netherlands Institute for Advanced Study in the Humanities and the Social Sciences
NUV	Nederlands Uitgeversverbond
NWO	Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek
OAPEN	Open Access Publishing in European Networks
OCW	(Ministerie van) Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

OPF	Open Preservation Foundation
PDO	Provinciaal Directie Overleg
POI	Provinciale Ondersteuningsinstellingen
RCE	Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed
RKD	Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis RKD
RVB	Rijksvastgoedbedrijf
SCOB	Stichting Certificering Openbare Bibliotheken
SIOB	Sectorinstituut Openbare Bibliotheken
SPARC®	Scholarly Publishing and Academic Resources Coalition
STM	(International Association of) Scientific, Technical & Medical Publishers
SURF	ICT-samenwerkingsorganisatie van het hoger onderwijs en onderzoek
TEL	The European Library
UB	Universiteitsbibliotheek
UKB	(Samenwerkingsverband van) Universiteitsbibliotheken en de KB
VOB	Vereniging Openbare Bibliotheken
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VSNU	Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten
WHW	Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek
WNT	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector
Webart:	NWO/CATCH project om wetenschappelijk onderzoek in web archieven mogelijk te maken
Wsob	Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen
ZBO	Zelfstandig Bestuursorgaan

Colofon

Het Jaarverslag 2015 is een uitgave van de Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.

Copyright © Koninklijke Bibliotheek, Den Haag, 2016.

Redactie: Koninklijke Bibliotheek

Illustraties: Elco van Staveren, Koninklijke Bibliotheek

Vormgeving: Tra[design], Nenke van Wermeskerken